

LOVĆEN BANKA^{AD}

JAVNO OBJELODANJIVANJE PODATAKA I INFORMACIJA O POSLOVANJU BANKE ZA 2017. GODINU

Maj, 2018.godine

Sadržaj

UVOD	3
1. FINANSIJSKI IZVEŠTAJI	3
2. STRATEGIJE I POLITIKE UPRAVLJANJA RIZICIMA	4
2.1. Strategije i politike upravljanja svim vrstama rizika.....	4
2.2. Struktura i organizacija funkcije upravljanja rizicima.....	5
2.3. Obim i priroda sistema izvještavanja o rizicima i sistema za mjerjenje rizika.....	6
2.4. Politike za zaštitu od rizika i ublažavanje rizika, strategije i procesi za kontinuirano praćenje efektivnosti zaštite od rizika i ublažavanje rizika	7
3. KONSOLIDACIJA	11
4. SOPSTVENA SREDSTVA	12
5. PODACI I INFORMACIJE O POTREBNOM KAPITALU I PROCJENI ADEKVATNOSTI INTERNOG KAPITALA.....	15
6. PODACI I INFORMACIJE O IZLOŽENOSTI KREDITNOM RIZIKU.....	22
7. PODACI I INFORMACIJE KOJE SE ODNOSE NA PRIMJENU STANDARDIZOVANOG PRISTUPA ZA PONDERISANJE IZLOŽENOSTI	33
8. PODACI I INFORMACIJE KOJE SE ODNOSE NA RIZIK DRUGE UGOVORNE STRANE.....	43
9. PODACI I INFORMACIJE KOJE SE ODNOSE NA IZBOR METODA KOJI SE KORISTI ZA IZRAČUNAVANJE POTREBNOG KAPITALA ZA OPERATIVNI RIZIK.....	43
10. PODACI I INFORMACIJE KOJE SE ODNOSE NA TRAJNA ULAGANJA U KAPITAL DRUGIH PRAVNICH LICA	44
11. PODACI I INFORMACIJE KOJE SE ODNOSE NA IZLOŽENOST RIZIKU KAMATNE STOPE KOJE NE PROIZILAZE IZ TRGOVAČKIH AKTIVNOSTI BANKE	44
12. SEKURITIZACIJA	44
13. INFORMACIJE KOJE SE ODNOSE NA UBLAŽAVANJE KREDITNOG RIZIKA	44

UVOD

U skladu sa članom 104 Zakona o bankama („Službeni list CG“, br. 17/08, 44/10 i 40/11) i Odlukom Centralne Banke Crne Gore o javnom objelodanjivanju podataka od strane banaka („Sl. list Crne Gore“, br.02/12 od 11.01.2012), Lovćen banka AD Podgorica (u daljem tekstu: Banka) javno objelodanjuje podatke o svom finansijskom stanju i poslovanju sa stanjem na dan 31.12.2017. godine.

Odluka o javnom objelodanjivanju podataka od strane banaka propisuje koje kvalitativne i kvantitativne podatke o finansijskom stanju i poslovanju banke su banke u obavezi da objave a koje se odnose na:

- finansijske iskaze
- strategije i politike upravljanja rizicima
- konsolidaciju banke
- sopstvena sredstva banke
- potrebni kapital i procjenu adekvatnosti internog kapitala
- kreditni rizik
- standardizovani pristup za ponderisanje izloženosti
- rizik druge ugovorne strane
- operativni rizik
- trajna ulaganja u kapital drugih pravnih lica
- izloženost riziku kamatne stope iz bankarske knjige
- sekjuritizaciju
- tehnike ublažavanja kreditnog rizika

Ovaj dokument ne sadrži zaštićene i povjerljive informacije čije bi javno objelodanjivanje ugrozilo konkurenčku poziciju banke, kao i informacije koje se odnose na lica koja stupaju u ugovorne odnose sa bankom čija je povjerljivost obavezujuća za banku.

Izvještaj se javno objavljuje na internet stranici Banke.

1. FINANSIJSKI IZVEŠTAJI

Finansijske iskaze Banka objavljuje u posebnom dokumentu Finansijski iskazi Lovćen Banke za 2017.godinu sa mišljenjem nezavisnog revizora i Godišnji izvještaj Lovćen Banke za 2017. godinu na svojoj internet stranici <http://www.lovcenbanka.me/me/lovcen-banka/o-nama/izvestaji-o-poslovanju>

2. STRATEGIJE I POLITIKE UPRAVLJANJA RIZICIMA

2.1. Strategije i politike upravljanja svim vrstama rizika

Banka je kroz strategije i politike upravljanja rizicima uspostavila sveobuhvatan i pouzdan sistem upravljanja rizicima, koji omogućava upravljanje svim rizicima kojima je Banka izložena ili može biti izložena u svom poslovanju, obezbjeđujući tako usklađenost rizičnog profila Banke sa prihvatljivim nivoom rizika, odnosno sklonošću Banke ka rizicima. Efikasno upravljanje rizicima podrazumijeva identifikaciju, procjenu, mjerjenje i kontrolu izloženosti prema svim rizicima uz istovremeno optimiziranje preuzetih rizika radi ostvarenja svih poslovnih planova Banke.

Banka je usvojila interna akta kojima se uređuje sistem upravljanja rizicima a koja čine: Strategija upravljanja rizicima, politike i procedure upravljanja pojedinačnim rizicima, metodologije za upravljanje pojedinačnim rizicima, uputstva i ostali interni akti. Strategije i politike banke su bliže definisane operativnim procedurama sa jasno definisanim dužnostima i odgovornim licima.

U cilju uspostavljanja i kontinuiranog razvoja adekvatnog sistema za upravljanje rizicima, Banka je usvojila interna akta kojima se uređuje sistem upravljanja rizicima od kojih su najznačajnija:

- Strategija upravljanja rizicima;
- Strategija upravljanja kapitalom,
- Strategija postupanja sa nekvalitetnim kreditima Lovćen banke;
- Politika upravljanja kreditnim rizikom,
- Politika upravljanja rizikom likvidnosti,
- Politika upravljanja valutnim rizikom;
- Politika upravljanja operativnim rizikom;
- Politika upravljanja kamatnim rizikom Lovćen banke ;
- Politika objelodanjivanja podataka i informacija Lovćen banke;
- Politika o kategorizaciji visokorizičnih plasmana;
- Politika upravljanja rizicima zaštite životne sredine;
- Procedera za upravljanje kreditnim rizikom privrednih subjekata;
- Procedera za upravljanje kreditnim rizikom retail-a;
- Procedura poslovanja banke sa licima povezanim sa bankom;
- Procedura upravljanja rizikom likvidnosti;
- Procedura upravljanja operativnim rizikom;
- Procedura o vrstama i tehnikama ublažavanja kreditnog rizika;
- Procedura o načinu postupanja kod pronevjernih i prevarnih radnji;
- Procedura upravljanja opcionim rizikom;
- Procedura za objelodanjivanje podataka i informacija;
- Procedura za upravljanje tržišnim rizicima;
- Procedura za klasifikaciju plasmana;
- Procedura za upravljanje kolateralima;
- Procedura za utvrđivanje ispravki vrijednosti bilansne aktive i rezervi za gubitke po vanbilansnim stawkama;
- Operativni ciljevi za postupanje sa nekvalitetnim kreditima Lovćen banke;

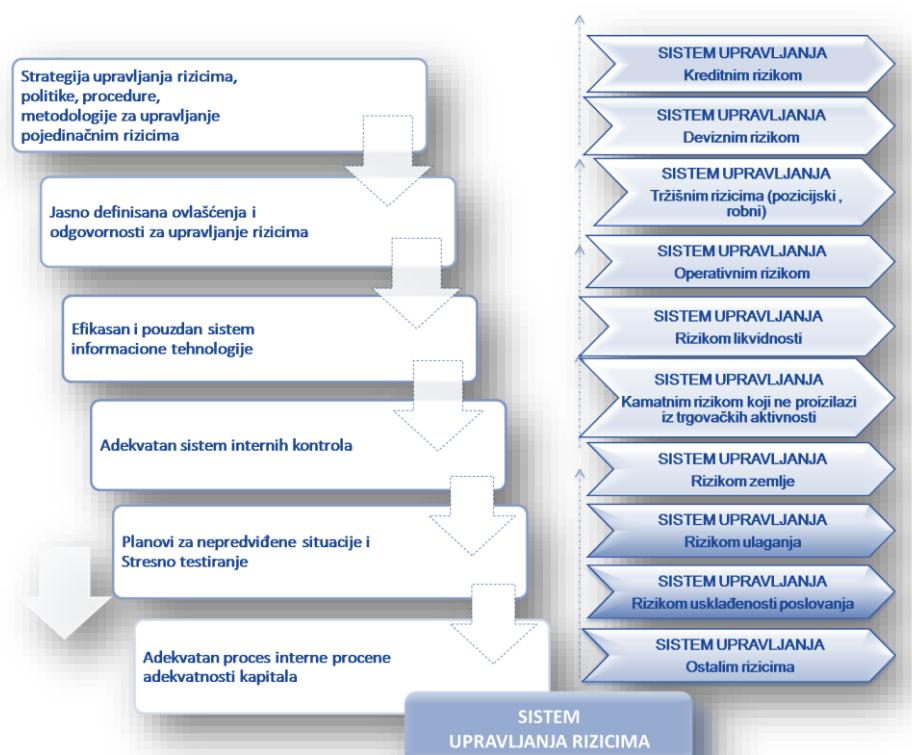
- Brojna upustva i metodologije kojima su razrađene politike i procedure do nivoa operativnih detalja i instrukcija za postupanje.

2.2. Struktura i organizacija funkcije upravljanja rizicima

Strateška orijentacija upravljanja rizicima u Banci definisana je optimizacijom odnosa prinosa i rizika u pogledu očekivanih i neočekivanih gubitaka u poslovanju kao i održavanje adekvatnog nivoa kapitala u odnosu na rizični profil Banke.

Pri tome, Banka u kontinuitetu, na dnevnoj osnovi, upravlja svim rizicima kojima je izložena u svom poslovanju. U tom smislu, polazeći od veličine Banke, složenosti proizvoda i usluga u svom poslovanju i averznosti prema riziku, Banka je razvila odgovarajući sistem za upravljanje rizicima. Banka će dalje razvijati sistem upravljanja rizicima inkorporirajući koncept Interne procjene adekvatnosti kapitala (ICAAP) kako bi se poboljšala veza između rizičnog profila Banke, upravljanja rizicima i kapitala Banke.

Sistem upravljanja rizicima obuhvata:

Konačna odgovornost za upravljanje rizicima kojima je Banka izložena u svom poslovanju pripada Odboru direktora Banke i izvršnim direktorima Banke, koji obavljaju svoju funkciju u skladu sa projektovanim poslovnim ciljevima i strategijom o preuzimanju i upravljanju rizicima Banke. Izvršni direktori Banke odgovorni su za sprovođenje funkcije kontrole i nadgledanja procesa

upravljanja rizicima Banke, za implementaciju i poštovanje akata usvojenih od strane Odbora direktora Banke.

Sektor upravljanja rizicima identificuje, mjeri, procjenjuje i upravlja rizicima kojima je Banka izložena u svom poslovanju. Identificuje moguće uzroke za pojavu određenih vrsta rizika, koordinira, mjeri i projektuje izloženost rizicima, predlaže politike, procedure i metodologije za upravljanje rizicima i izvještava nadležne Organe Banke o upravljanju rizicima.

Sektor upravljanja rizicima je organizovan na način da se efikasno upravlja svim materijalno značajnim rizicima kojima je Banka izložena u svom poslovanju, pri čemu je fokus stavljen na upravljanje kreditnim rizikom, rizikom likvidnosti, tržišnim rizicima i operativnim rizikom. U tom smislu i zaposleni u Sektoru upravljanja rizicima su organizovani uvažavajući potrebu specijalizacije za potrebe praćenja pomenutih rizika.

2.3. Obim i priroda sistema izvještavanja o rizicima i sistema za mjerjenje rizika

Banka uspostavlja sistem redovnog izveštavanja o izloženosti rizicima i profilu rizičnosti, kojim omogućuje pravovremene, tačne i dovoljno detaljne informacije koje su potrebne za donošenje poslovnih odluka, odnosno sigurno i stabilno poslovanje. Banka vrši interno i eksterno izvještavanje o upravljanju rizicima. Interno izvještavanje o upravljanju pojedinačnim vrstama rizika, u vidu izvještaja organizacionog dijela Banke zaduženog za upravljanje rizicima, dostavlja se nadležnim organima na nivou Banke (dnevno, mjesечно, kvartalno i po zahtjevu).

Eksterno izvještavanje o upravljanju rizicima Banke vrši se saglasno odedbama Centralne banke Crne Gore.

U cilju utvrđivanja značajnosti rizika Banka minimalno analizira sve vrste rizika koji su propisani regulativom Centralne banke Crne Gore, vodeći računa da su u obzir uzeti svi rizici kojima je Banka izložena ili može biti izložena u poslovanju, a naročito:

- rizike koji su obuhvaćeni Odlukom o adekvatnosti kapitala (kreditni rizik, rizik izmirenja/isporuke i rizik druge ugovorne strane, tržišne rizike i operativni rizik);
- materijalno značajne rizike koji nisu obuhvaćeni pomenutom Odlukom, a kojima Banka može biti izložena kao što su: rizik kamatne stope koji ne proizilazi iz trgovačkih aktivnosti Banke, rizik koncentracije, rizik likvidnosti, rizik zemlje, rizik reputacije i strateški rizik;
- faktore rizika koji su eksterni za Banku, a koji mogu da proizidu iz regulatornog, ekonomskog ili poslovnog okruženja i koji nisu uključeni u ostale rizike.

Banka uspostavlja sistem izvještavanja putem adekvatanog informacionog sistema.

Adekvatnost informacionog sistema ogleda se u obezbjeđenju podataka za blagovremeno i kontinuirano identifikovanje, mjerjenje, praćenje i izvještavanje o rizicima, a Sektor informacionih tehnologija je odgovoran za uspostavljanje ovakvog sistema. Pravovremeno izvještavanje omogućava poređenje tekuće izloženosti različitim tipovima rizika sa definisanim limitima, procjenu stanja, promjenu trenda izloženosti rizicima, kao i formiranje prepostavki koje će se koristiti pri upravljanju rizicima. Podrška informacionog sistema se ogleda i u pravovremenom dostavljanju izvještaja nadležnim organima o izloženosti Banke različitim tipovima rizika.

2.4. Politike za zaštitu od rizika i ublažavanje rizika, strategije i procesi za kontinuirano praćenje efektivnosti zaštite od rizika i ublažavanje rizika

Banka redovno mjeri odnosno procjenjuje rizike koje je identifikovala u svom poslovanju. Mjerenje podrazumijeva primjenu kvalitativnih i kvantitativnih metoda mjerenja koje omogućuju uočavanje promjena u profilu rizika i procjenu novih rizika.

Politikama upravljanja pojedinim rizicima Banka se izjašnjava koje metode će koristiti kao minimum prilikom mjerenja rizika, a procedurama i/ili upustvima odnosno metodologijama detaljno opisuje odabrane metode.

Kontrola rizika podrazumijeva diversifikaciju, limitiranje izloženosti pojedinim rizicima, prenos, smanjenje i/ili izbegavanje rizika, a Banka ga sprovodi u skladu sa rizičnim profilom i sklonosću ka rizicima.

Banka je identifikovala i definisala ključne rizike kojima je izložena u svom poslovanju.

1. **Kreditni rizik** predstavlja vjerovatnoču ostvarivanja gubitaka u poslovanju Banke zbog dužnikovog neispunjavanja obaveza prema Banci. Kreditni rizik se može pojaviti u aktivnostima koje nijesu samo kreditne aktivnosti Banke, kao što su trgovačke aktivnosti ili agencijski poslovi ukoliko nije apsolutno jasno da ne postoji nikakav rizik za Banku od neispunjerenja ugovornih obaveza u kojima je Banka plasirala novčana i druga sredstva. Identifikacija kreditnog rizika treba da prepozna sve one situacije u kojima Banka ulazi u odnos sa klijentom, a koji za nju mogu proizvesti gubitak ukoliko klijent ne izmiruje svoje ugovorene obaveze na vrijeme.

Politikom upravljanja kreditnim rizikom definisani su limiti izloženosti kao jedna od mjera kreditnog rizika. Sistem limita obuhvata:

- eksterne limite određene propisima;
- interne limite izloženosti koje Banka može propisati aktima.

Ukupna izloženost Banke prema jednom licu ili grupi povezanih lica ne smije biti veća od 20% sopstvenih sredstava Banke.

Izloženost Banke prema jednom licu ili grupi povezanih lica, koja je jednaka ili veća od 10% sopstvenih sredstava Banke, smatra se velikom izloženošću Banke. Zbir svih velikih izloženosti Banke ne smije biti veći od 800% sopstvenih sredstava Banke.

Za izloženosti prema licima povezanim sa bankom, Banka primjenjuje ograničenja data Zakonom o bankama.

Radi uspješnog upravljanja kreditnim rizikom Sektor upravljanja rizicima kontinuirano kontroliše kretanje kreditnog rizika u okviru definisanog rizičnog profila.

Banka vrši mjerenje kreditnog rizika, odnosno očekivanih gubitaka koji proizilaze iz kreditnog rizika primjenom metoda klasične finansijske analize bonitetnosti zajmoprimca i metode

internog rejtinga. Prilikom primjene ovih metoda banka koristi kvantitativne i kvalitativne pokazatelje mjerena identifikovanog kreditnog rizika. Metode mjerena i pokazatelji koje Banka koristi u primjeni metoda bliže su razrađeni procedurama upravljanja kreditnim rizikom i aktima donesenim u skladu sa procedurama za upravljanje kreditnim rizikom pojedinih klijenata.

Kreditni rizik obuhvata:

- **Rezidualni rizik** - rizik da tehnike ublažavanja kreditnog rizika budu manje efikasne nego što je očekivano, odnosno da njihovo korišćenje nedovoljno utiče na umanjenje svih rizika kojima je Banka izložena..
 - **Rizik smanjenja vrijednosti potraživanja** - rizik mogućnosti nastanka negativnih efekata na finansijski rezultat i kapital Banke po osnovu smanjenja vrijednosti otkupljenih potraživanja usled gotovinskih ili negotovinskih obaveza prethodnog povjerioca prema dužniku.
 - **Rizik izmirenja/isporuke** - rizik mogućnosti nastanka negativnih efekata na finansijski rezultat i kapital Banke po osnovu neizmirenih transakcija ili usled neizvršavanja obaveze druge ugovorne strane po transakcijama slobodne isporuke na ugovoren datum izmirenja/isporuke.
 - **Rizik druge ugovorne strane** - rizik mogućnosti nastanka negativnih efekata na finansijski rezultat i kapital Banke po osnovu neizmirenja obaveze druge ugovorne strane u transakciji prije konačnog poravnjanja novčanih tokova transakcije.
 - **Kreditno devizni rizik** predstavlja verovatnoću da će Banka pretrpjeti gubitak usled neizvršavanja obaveze dužnika u ugovorenim rokovima, koji nastaje usled negativnog uticaja promene kursa eura na finansijsko stanje dužnika prema kome postoji izloženost Banke u drugoj valuti.
 - **Environmentalni rizik** (rizik zaštite životne i društvene sredine) je rizik nastanka negativnih efekata na finansijski rezultat, kapital i reputaciju Banke usled događaja koji ima ili je verovatno da će imati negativan materijalni uticaj na životnu sredinu, zdravlje ili bezbjednost ili zajednicu u celini.
2. **Tržišni rizik** predstavlja rizik gubitka, koji nastaje kao posljedica nepovoljnih promjena cijena dužničkih i vlasničkih finansijskih instrumenata, berzanske robe, te promjene deviznih kurseva u trgovačkoj knjizi banke. Ovaj rizik je prisutan u upravljanju i trgovcu dužničkim i vlasničkim hartijama od vrijednosti, efektivi u različitim valutama, berzanskom robom i finansijskim derivatima. Uključuje takođe i valutni rizik, koji nastaje uslijed nepovoljnih kretanja deviznih kurseva u bankarskoj knjizi.
- **Devizni rizik** - rizik nastanka negativnih efekata na finansijski rezultat i kapital Banke usled promjene deviznog kursa za stavke koje se vode u bankarskoj knjizi i knjizi trgovca.
 - **Pozicijski rizici** (cjenovni rizik i rizik kamatne stope) - rizik nastanka negativnih efekata na finansijski rezultat i kapital Banke po osnovu gubitaka usled kretanja cijena dužničkih i vlasničkih hartija od vrednosti na tržištu u knjizi trgovca.
 - **Robni rizik** predstavlja rizik nastanka negativnih efekata na finansijski rezultat i kapital banke po osnovu gubitaka usled kretanje cijena roba na tržištu.
 - **Rizik opcija** predstavlja rizik nastanka negativnih efekata na finansijski rezultat i kapital banke po osnovu gubitaka usled kretanje cijena opcija na tržištu.

- **Tržišni rizici koji su povezani sa kreditnim rizikom** – rizik druge ugovorne strane i rizik izmirenja/isporuke.

Banka nije izložena riziku opcija i robnom riziku.

Operativni rizik predstavlja rizik gubitka, koji nastaje kao posljedica neadekvatnog ili neuspješnog izvođenja internih procesa, ponasanja ljudi, djelovanja sistema ili uslijed djelovanja spoljnih faktora. Operativni rizik uključuje i IT rizik, koji predstavlja gubitak koji nastaje kao posljedica neadekvatne informacione tehnologije i procesiranja, prvenstveno s aspekta obladijivosti, dostupa, cjelovitosti, nadzora i kontinuiteta. Uključuje i pravni rizik, koji predstavlja rizik gubitka, koji nastaje zbog kršenja ili nepravilnog poštovanja zakona, podzakonskih akata, uputstava, preporuka, sklopljenih ugovora, dobre bankarske prakse ili etičkih normi.

Pravni rizik je rizik nastanka negativnih efekata na finansijski rezultat i kapital banke po osnovu sudskih ili vansudskih postupka u vezi sa poslovanjem banke (radni odnosi, obligacioni odnosi itd)

Rizik likvidnosti predstavlja vjerovatnoću da Banka neće moći obezbijediti dovoljno novčanih sredstava za izmirenje obaveza u trenutku njihove dospjelosti, ili vjerovatnoću da će banka za izmirivanje dospjelih obaveza morati pribavljati novčana sredstva uz značajne troškove.

Upravljanje rizikom likvidnosti u Banci regulisano je kroz Politiku upravljanja rizikom likvidnosti i Procedurom upravljanja rizikom likvidnosti.

Banka je i u 2017. godini nastavila sa jačanjem likvidnosti, koja se ogleda kroz rast depozitnog potencijala u odnosu na kraj prethodne godine. Tokom 2017. god. stvarno stanje likvidnosnih rezervi bilo je na visokom nivou.

Shodno planu unapređenja sistema upravljanja rizikom likvidnosti Banka je:

- Implementirala sistem dnevnog i mjesecnog upravljanje rizikom likvidnosti
- Izradila interna akta i definisala metodologiju za praćenje stabilnosti a vista depozita.

Sistem limita u dijelu rizika likvidnosti obuhvata:

- regulatorno definisane limite – primarni limiti
- interno definisane limite.

Regulatorno definisani limiti su propisani od strane regulatora (Centralne banke Crne Gore) i odnose se na limite pokazatelja likvidnosti, te limite ročne usklađenosti sredstava i izvora sredstava Banke. U tom smislu, Banka održava nivo likvidnosti tako da poslovanje Banke bude u skladu sa regulatorno definisanim limitima.

Pored gore navedenog, Banka je uspostavila i interne limite.

Banka pri definisanju *internih limita* izloženosti riziku likvidnosti uzima u obzir više aspekata rizika likvidnosti, ograničavajući negativan efekat na finansijski rezultat i kapital Banke, limitirajući valutnu i ročnu strukturu svojih bilansnih i vanbilansnih pozicija i pokazatelje likvidnosti.

Poseban značaj koji je Banka dala praćenju rizika likvidnosti rezultirao je održavanjem visokog stepena likvidnosti Banke tokom 2017. godine.

Po metodologiji CBCG za pokazatelj likvidnosti uzima se odnos potraživanja, likvidnih sredstava (gotovina, žiro račun, čekovi, sredstva na računima kod domaćih banaka, sredstva kod agenata

platnog prometa, sredstva na računima kod ino banaka (depoziti po viđenju) i obavezna rezerva) i dospijele obaveze (obaveze po primljenim kreditima, obaveze po kamatama i naknadama, obaveze po oročenim depozitima, 30% depozita po viđenju, 10% odobrenih a neiskorišćenih neopozivih kreditnih obligacija - kreditne linije, ostale dospijele obaveze).

Tabela 26 .- Pokazatelj likvidnosti (regulatorni pristup):

Limiti CBCG	31.12.2017.
Min. 0,9 -izračunat za jedan radni dan	2,13
Min. 1 - izračunat kao prosjek svih dana u mjesecu	2,21

Koeficijent likvidnosti je u toku 2017. godine bio iznad limita propisanog od strane CBCG.

Rizik koncentracije je rizik koji direktno ili indirektno proizilazi iz izloženosti Banke prema istom ili sličnom faktoru rizika ili vrsti rizika, kao što su izloženosti prema jednom licu ili grupi povezanih lica, privrednim granama, geografskim područjima, vrstama proizvoda i aktivnosti, instrumentima kreditne zaštite, finansijskim instrumentima, robi itd.

Rizik kamatnih stopa koji ne proizilazi iz trgovačkih aktivnosti banke je rizik nastanka gubitka u poslovanju banke uslijed promjena kamatnih stopa za stavke bilansa i vanbilansa koje nijesu namijenjene za trgovinu.

Rizik ulaganja je rizik koji proizilazi iz ulaganja Banke u druga pravna lica i osnovna sredstva.

Rizik zemlje predstavlja vjerovatnoču ostvarivanja gubitka za banku zbog nemogućnosti naplate potraživanja od lica izvan Crne Gore, iz razloga koji su vezani za politički, socijalni i ekonomski ambijent zemlje u kojoj se nalazi sjedište, odnosno prebivalište dužnika. Rizik zemlje obuhvata:

- političko-ekonomski rizik, pod kojim se podrazumijeva vjerovatnoča ostvarivanja gubitka koja proizilazi iz nemogućnosti naplate potraživanja banke zbog ograničenja utvrđenih aktima državnih i drugih organa zemlje dužnika, kao i opštih ekonomskih i sistemskih prilika u toj zemlji;
- rizik transfera, pod kojim se podrazumijeva vjerovatnoča ostvarenja gubitka zbog nemogućnosti naplate potraživanja iskazanih u valuti koja nije zvanična valuta zemlje dužnika, a koja proizilazi iz ograničenja plaćanja obaveza prema povjeriocima iz drugih zemalja u određenoj valuti, utvrđenih aktima državnih i drugih organa zemlje dužnika.

Rizik usklađenosti poslovanja je rizik nastanka negativnih efekata na finansijski rezultat i kapital Banke usled propuštanja Banke da svoje poslovanje uskladi sa zakonom, podzakonskim aktima, svojim internim aktima, procedurama o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma, kao i sa pravilima struke, dobrim poslovnim običajima i poslovnom etikom, a posebno obuhvata rizik od sankcija regulatornog tijela i od finansijskih gubitaka, kao i reputacioni rizik.

Reputacioni rizik je rizik nastanka negativnih efekata na finansijski rezultat i kapital Banke usled gubitka povjerenja javnosti, odnosno nepovoljnog stava javnosti o poslovanju Banke, nezavisno da li za to postoji osnov ili ne.

Strateški rizik je rizik nastanka negativnih efekata na finansijski rezultat ili kapital Banke usled nepostojanja odgovarajuće poslovne politike i strategije, njihovog neadekvatnog sprovođenja, kao i usled promjena u okruženju u kojem Banke posluju ili izostanka adekvatnih reakcija Banke na te promjene.

Banka rizični profil i apetit u preuzimanju rizika definiše na bazi odnosa kapaciteta za pokrićem rizika i potrebe preuzimanja rizika koja izvire iz potrebe razvoja i jačanja tržišnog učešća.

Sklonost ka rizicima podrazumijeva namjeru Banke da preuzme rizike radi ostvarivanja svojih strategija i politika, kao i određivanje ovog preuzimanja na prihvatljivom nivou rizika.

Banka je u skladu sa Strateškim planom projektovanim koeficijentom solventnosti, kao osnovnim indikatorom adekvatnosti kapitala, predvidjela visok nivo sposobnosti preuzimanja rizika, kao i visoku do srednju averznost ka riziku. U tom smislu definisani su i limiti potrebnog kapitala za pokriće pojedinih vrsta rizika:

Tipovi rizika	Distribucija tipova rizika i maksimalni limiti izloženosti
	(%)
Kreditni rizik	60%
Tržišni rizik	5%
Operativni rizik	5%
Drugi rizici	10%
Kapitalni bafer	15%

Banka sprovodi Stres testiranje svih vrsta rizika kako bi se uočile slabosti i mane sistema i na vrijeme reagovalo na iste. U skladu sa tim, Banka je propisala sljedeće Metodologije za stresna testiranja i to:

- Metodologiju stresnog testiranja rizika likvidnosti;
- Metodologiju stresnog testiranja rizika kamatne stope;
- Metodologiju stresnog testiranja kreditnog rizika;
- Metodologiju stresnog testiranja deviznog rizika;

3. KONSOLIDACIJA

Prema Zakonu o računovodstvu Crne Gore („Službeni list Crne Gore“, br. 052/16 od 09.08.2016.) članom 6 definisano je da:

- 1) Pravna lica koja imaju kontrolu (matična pravna lica) nad jednim ili više pravnih lica (zavisna pravna lica) dužna su da sastavljaju, dostavljaju i objavljaju konsolidovane finansijske izvještaje, u skladu sa MRS i MSFI.
- 2) Konsolidovani Finansijski Iskazi su iskazi ekonomске cjeline koju čine matično i sva zavisna pravna lica.

S obzirom da Banka nije matično, a ni zavisno pravno lice, Finansijski Izvještaji se sastavljaju na individualnoj osnovi.

4. SOPSTVENA SREDSTVA

Sopstvena sredstva Banke, u skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala banaka, čini zbir osnovnog kapitala (osnovni elementi sopstvenih sredstava) i dopunskog kapitala (dopunski elementi sopstvenih sredstava), umanjen za odbitne stavke od sopstvenog kapitala.

Elementi osnovnog kapitala Banke su:

- uplaćeni akcionarski kapital po nominalnoj vrijednosti, isključujući kumulativne povlašcene akcije;
- naplaćene emisione premije, isključujući emisione premije po osnovu kumulativnih prioritetnih akcija;
- rezerve za procijenjene gubitke po regulatornom zahtjevu, izdvojene u skladu sa odlukom kojom se propisuju minimalni standardi za upravljanje kreditnim rizikom u bankama;
- rezerve koje su formirane na teret dobiti nakon njenog oporezivanja (zakonske, statutarne i druge rezerve);
- neraspoređena dobit iz prethodnih godina za koju je Skupština akcionara donijela odluku da bude uključena u osnovni kapital, umanjena za porez na dobit i druge očekivane troškove;
- iznos dobiti u tekućoj godini, ukoliko su ispunjeni sljedeći uslovi:
 - skupština akcionara, ili odbor direktora uz ovlašćenje skupštine akcionara, je donijela odluku da se dobit koja se ostvari u tekućoj godini, u ostvarenom ili manjem iznosu, rasporedi u rezerve, povećanje akcijskog kapitala, za pokriće gubitaka iz prethodnih godina i/ili u neraspoređenu dobit, iskazano u procentima;
 - dobit je umanjena za pripadajući porez na dobit i druge očekivane troškove,
 - postojanje dobiti je povrdio spoljni revizor,
 - banka je dobila saglasnost Centralne banke za uključivanje dobiti u osnovni kapital banke.

Dopunski elementi sopstvenih sredstava koji se uključuju u dopunski kapital:

- nominalni iznos uplaćenih povlaščenih kumulativnih akcija;
- naplaćene emisione premije po osnovu kumulativnih prioritetnih akcija;
- iznos opštih rezervi, a najviše do 1,25% ukupne rizikom ponderisane aktive;
- subordinisani dug;
- hibridni instrumenti;
- revalorizacione rezerve za nepokretnosti u vlasništvu Banke.

Odbitne stavke od sopstvenih sredstava su:

- gubitak iz prethodnih godina;
- gubitak iz tekuće godine;
- nematerijalna imovina u obliku goodwilla, licenci, patenata, zaštitnih znakova i koncesija;
- nominalni iznos stečenih sopstvenih akcija, isključujući kumulativne povlašcene akcije;
- nerealizovani gubitak po osnovu vrijednosnog usklađivanja finansijske imovine raspoložive za prodaju, po fer vrijednosti;
- pozitivna razlika između iznosa obračunatih rezervacija za potencijalne gubitke i zbiru iznosa ispravke vrijednosti za stavke bilansne aktive i rezervisanja za vanbilansne stavke
- iznos prekoračenja limita ulaganja u nepokretnosti i osnovna sredstva, utvrđenog posebnim propisom Centralne banke Crne Gore.

Banka redovno izvještava Centralnu banku Crne Gore o stanju sopstvenih sredstava putem Izvještaja o sopstvenim sredstvima Banke - obrazac SSB.

SSB – Sopstvena sredstva banke - 31.12.2017.

I/A	Osnovni elementi sopstvenih sredstava	Pozicija	Iznos
1	Uplaćeni akcionarski kapital po nominalnoj vrijednosti, isključujući kumulativne povlašćene akcije	1	14,200
2	Naplaćene emisione premije, isključujući emisione premije po osnovu kumulativnih prioritetnih akcija	2	
3	Rezerve koje su formirane na teret dobiti nakon njenog oporezivanja (zakonske, statutarne i druge rezerve)	3	
3.a	Rezerve za procijenjene gubitke po regulatornom zahtjevu izdvojene u skladu sa odlukom kojom se propisuju minimalni standardi za upravljanjem kreditnim rizikom u bankama	3a	
4	Neraspoređena dobit iz prethodnih godina za koju je skupština akcionara donijela odluku da bude uključena u osnovni kapital, umanjenaza porez na dobit i druge očekivane troškove	4	
5	Dobit u tekućoj godini (ukoliko su ispunjeni uslovi iz čl 4 Odluke o adekvatnosti kapitala)	5	
6	Ukupno (pozicije 1+2+3+3a+4+5)	6	14,200

I/B	Odbitne stavke pri izračunu osnovnog kapitala		
1	Gubitak iz prethodnih godina	7	2,152
2	Gubitak iz tekuće godine	8	
3	Nematerijalna imovina (goodwill, licence, patenti, zaštitni znakovi, koncesije)	9	321
4	Nominalni iznos stečenih sopstvenih akcija, isključujući povlašćene kumulativne akcije	10	
5	Nerealizovani gubitak po osnovu vrijednosnog usklajivanja finansijske imovine raspoložive za prodaju, po fer vrijednosti	11	
6	Pozitivna razlika izmedju iznosa obračunatih rezervacija za potencijalne gubitke i zbiru iznosa ispravke vrijednosti za stavke bilansne aktive i rezervisanja za vanbilansne stavke	12	1,576
7	Iznos prekoračenja limita ulaganja u nepokretnosti i osnovna sredstva, utvrđenog posebnim propisom Centralne banke	13	
8	Ukupno (pozicije 7+8+9+10+11+12+13)	14	4,049

I/C	Osnovni kapital (osnovni elementi sopstvenih sredstava minus odbitne stavke, pozicija 6-14)	15	10,151
-----	---	----	--------

II/A	Dopunski elementi sopstvenih sredstava koji se uključuju u dopunski kapital		
1	Nominalni iznos povlašćenih kumulativnih akcija	16	
2	Naplaćene emisione premije po osnovu kumulativnih prioritetnih akcija	17	
3	Iznos opštih rezervi, a najviše do 1,25% ukupne rizikom ponderisane aktive	18	
4	Subordinisani dug (za koji su ispunjeni uslovi iz člana 6 Odluke)	19	
5	Hibridni instrumenti (za koje su ispunjeni uslovi iz člana 7 Odluke)	20	
6	Revalorizacione rezerve	21	
7	Ukupno (pozicije 16+17+18+19+20+21)	22	0

II/B	Odbitne stavke pri izračunu dopunskog kapitala		
1	Stečene sopstvene povlašćene kumulativne akcije	23	

2	Potraživanja i potencijalne obaveze obezbijeđeni hibridnim instrumentima ili subordinisanim dugom banke do iznosa u kojem su ti instrumenti uključeni u dopunski kapital	24	
3	Ukupno (pozicije 23+24)	25	0
II/C	Dopunski kapital (dopunski elementi sopstvenih sredstava minus odbitne stavke, pozicija 22-25)	26	0
II/D	Dopunski kapital koji se uključuje u sopstvena sredstva član 8 Odluke	27	0
III/A	Sopstvena sredstva (osnovni kapital+dopunski kapital koji se uključuje u sopstvena sredstva)prije odbitnih stavki	28	10,151
III/B	Odbitne stavke od sopstvenih sredstava		
1	Direktna ili indirektna ulaganja u drugu banku ili drugu kreditnu ili finansijsku instituciju u iznosu većem od 10% kapitala tih institucija	29	
2	Ulaganje banke u subordinisani dug i hibridne instrumente druge banke ili druge kreditne ili finansijske institucije u kojoj banka ima direktna ili indirektna ulaganja u iznosu većem od 10% kapitala te institucije	30	
3	Direktna ili indirektna ulaganja u druge banke ili druge kreditne ili finansijske institucije u iznosu do 10% njihovog kapitala i ulaganja u subordinisani dug i hibridne instrumente koja nijesu obuhvaćenatačkom 2 ovog stava ukoliko prelazi 10% iznosa sop	31	
4	Direktna ili indirektna ulaganja u akcije društva za osiguranje, društva za reosiguranje ili osiguravajuće holding kompanije u iznosu većem od 10% iznosa SSB, prije umanjenja koje se vrše u skladu sa članom 9 Odluke	32	
5	Iznos direktnog ili indirektnog ulaganja u pravno lice koje se bavi nefinansijskom poslovnim aktivnošću koji prelazi 10% iznosa sopstvenih sredstava banke,prije umanjenja koja se vrše u skladu sa članom 9 Odluke	33	
6	Iznos ukupnih direktnih i indirektnih ulaganja u pravna lica koja se bave nefinansijskom poslovnom aktivnošću, koji prelazi 30% iznosa sopstvenih sredstava banke, prije umanjenja koja se vrše u skladu sa članom 9 Odluke	34	
7	Potraživanja od pravnih lica i potencijalne obaveze prema pravnim licima povezanim sa bankom, ako su ta potraživanja ili te potencijalne obaveze uspostavljene pod uslovima koji su povoljniji u odnosu na uslove koji se primjenjuju prema drugim licima koja	35	
8	Potraživanja i potencijalne obaveze obezbijeđene akcijama drugih banaka ili drugih kreditnih ili finansijskih institucija koje se ne kotiraju na priznatim berzama iz Priloga 1 Odluke	36	
9	Iznos izloženosti po osnovu sekjuritizacijskih pozicija, koji je u skladu sa dijelom ove Odluke kojim se uređuje sekjuritacija, utvrđen kao odbitna stavkaod sopstvenih sredstava.	37	
III/C	Ukupno odbitne stavke od sopstvenih sredstava (pozicije 29+30+31+32+33+34+35+36+37)	38	0
IV	Osnovni kapital umanjen za 50% odbitnih stavki sopstvenih sredstava (pozicija 38)	39	10,151
V	Dopunski kapital umanjen za 50% odbitnih stavki sopstvenih sredstava (pozicija 38)	40	0
VI	Osnovni kapital po potrebi umanjen stav 3 člana 9 Odluke	41	10,151
VII	SOPSTVENA SREDSTVA (Osnovni kapital +Dopunski kapital) (V+VI)	42	10,151

Banka je u 2017. godini preduzela brojne aktivnosti za poboljšanje adekvatnosti kapitala, među kojima su najznačajnije: dokapitalizacija u zadnjem kvartalu u iznosu od 2 mio Eur kao i uvećanje kolateralata, kroz pridobijanje dodatnih obezbjeđenja.

R. br.	Opis stavki	Pozicija	Tabela	Iznos
I	Sopstvena sredstva banke	42	SSB	10,151
1.	Osnovni kapital	41	SSB	10,151

2.	Dopunski kapital	40	SSB	0
II	Ukupno ponderisana bilansna aktiva			73,726
1.	Ponderisana bilansna aktiva	84	PBA	67,680
2.	Ponderisane vanbilansne stavke	25	PVB	6,047
III	Potreban kapital za tržišne rizike			4
IV	Potreban kapital za operativni rizik			700
V	Potreban kapital za rizik zemlje			127
VI	Potreban kapital za druge rizike			0
VII	Koeficijent solventnosti banke			12,55%

Koeficijent solventnosti banke na dan 31.12.2017.godine iznosi 12,55% i iznad je zakonom propisanog limita od 10%.

5. PODACI I INFORMACIJE O POTREBNOM KAPITALU I PROCJENI ADEKVATNOSTI INTERNOG KAPITALA

Banka je, u skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala Centralne Banke Crne Gore (primjena počela 01.01.2012. godine), u svojim aktima inkorporirala obavezu razvoja i implementiranja interne procjene adekvatnosti kapitala (ICAAP).

Osnovni cilj ICAAP-a je da se poboljša veza između rizičnog profila Banke, upravljanja rizicima i kapitala Banke. ICAAP predstavlja proces kojim se obezbjeđuje da Banka:

- adekvatno identificuje, mjeri, agregira, prati i kontroliše rizike kojima je izložena;
- održava adekvatan iznos kapitala u odnosu na rizični profil banke;
- uspostavlja stabilne sisteme za upravljanje rizikom i dalje ih razvija.

Prilikom implementacije ICAAP-a, Banka konzistentno primjenjuje sljedeće osnovne principe:

- Princip odgovornosti, koji podrazumijeva da je upravljačka struktura Banke odgovorna za cjelokupni proces interne procjene adekvatnosti kapitala.
- Princip proporcionalnosti, koji podrazumijeva da je interna procjene adekvatnosti kapitala srazmjerna prirodi, obimu i složenosti poslovanja, sistemu upravljanja rizicima i pristupima koji se koriste za izračunavanje minimalnih zahtjeva za kapitalom.
- Princip materijalnosti, koji podrazumijeva da se interna procjene adekvatnosti kapitala fokusira na obezbjeđivanje adekvatnosti internog kapitala banke sa poslovne perspektive,

te da se u tom smislu moraju procijeniti svi poslovni rizici, sa fokusom na one rizike koji su materijalno značajni za Banku.

Banka sprovodi proces interne procene adekvatnosti kapitala, odnosno utvrđuje iznos internog kapitala u skladu sa rizičnim profilom, sistemom za upravljanje rizicima, tehnikama koje koristi za minimiziranje rizika i vrši njegovu raspodjelu.

Interna procjena adekvatnosti kapitala sastavni je dio sistema upravljanja rizicima i omogućuje Organima Banke da u svakom trenutku procijene sve značajne rizike kojima je Banka izložena ili može biti izložena.

Rezultate postupka interne procjene adekvatnosti kapitala Banka koristi za:

- definisanje i praćenje strategije upravljanja rizicima;
- alokaciju kapitala na pojedine poslovne linije;
- donošenje odluka u procesu kreditiranja i planiranja;
- donošenje značajnih strateških odluka (npr. ponuda novog proizvoda, ulazak na nova tržišta i sl.).

Procjena internog kapitala na dan 31.12.2017.godine

Rizični profil	Regulatorni zahtjevi za kapitalom	Dodatni kapital u skladu sa ICAAP - om	Ukupan kapital
STUB 1	8,204	1,386	9,590
Kreditni rizik	7,373	1,363	8,736
Operativni rizik	700	0	700
Tržišni rizik	4	23	27
Rizik zemlje	127	0	127
STUB 2	0	310	310
<i>Rizici koji nisu obuhvaćeni u potpunosti stubom 1</i>			
Rezidualni rizik (CRM)	0	172	172
Rizik sekjuritizacije	0	0	0
Rizici iz STUBA 2			
Rizik kamatne stope iz bankarske knjige	0	0	0
Rizik koncentracije	0	138	138
Ostali značajni rizici			
Rizik likvidnosti	0	0	0
Strateški rizik	0	0	0
Reputacioni rizik	0	0	0
Ostali rizici	0	0	0
Eksterni faktori	0	0	0
UKUPNO	8,204	1,696	9,900

Banka je u skladu sa regulatornim zahtjevom, na bazi propisanih metodologija, utvrdila potrebnii kapital za pojedine rizike kojima je izložena u svom poslovanju u ukupnom iznosu od 8,204 mio.€, dok je na osnovu interne procjene adekvatnosti kapitala utvrdila iznos internog kapitala u ukupnom iznosu od 9,900 mio. €.

Dodatni kapital na dan 31.12.2017.godine, u skladu sa internom procjenom kapitala, iznosi 1,696 mio.€ i to po osnovu rezultata dobijenih stresnim testiranjem.

Rezultati sprovedenog stresnog testiranja

VRSTE RIZIKA	DODATNI KAPITAL U SKLADU SA STRESNIM TESTIRANJEM (hilj €)
Kreditni rizik	1,363
Operativni rizik	0
Tržišni rizik	23
Rezidualni rizik	172
Rizik kamatne stope iz bankarske knjige	0
Rizik koncentracije	138
Rizik likvidnosti	0
Rizik zemlje	0
UKUPNO	1,696

Lovćen Banka AD Podgorica je banka sa nivoom i potencijalima rasta kapitala koji pruža osnovu za stabilno i sigurno poslovanje, uz sposobnost apsorbacije potencijalnih rizika iz poslovanja.

Dokapitalizacija Banke je uspješno okončana u zadnjem kvartalu 2017. godine u iznosu od 2 mio EUR

5.1. Sažet opis metodologija koje banka koristi za procjenu adekvatnosti kapitala banke i potrebnii kapital za pokriće pojedinih vrsta rizika

Kreditni rizik

Prilikom mjerjenja i procjene kapitala za kreditni rizik, Banka koristi model višestruke linearne regresije. Regresiona analiza se bavi istraživanjem varijabiliteta i otkrivanjem funkcionalnog oblika, kojem se najviše približava kvantitativno slaganje varijacija posmatranih pojava. Koristi se za utvrđivanje da li promjena svojstva jedinice neke serije podataka zavisi od promjene svojstva jedinice nekog drugog skupa. Ako postoji paralelnost kretanja promjena svojstava jedinica posmatranih skupova, onda se može reći da postoji izvjesna zavisnost između ta dva skupa. Regresionom metodom pokušava se ustanoviti postojanje i stepen povezanosti između jedne ili više zavisnih varijabli i prediktora (nezavisnih varijabli) pri čemu se posebna važnost pridaje mogućnosti prognoziranja ili predikcije vrijednosti (ili varijabilnosti) jedne variable na osnovu drugih.

Potrebne inpute modela stres testiranja za kreditni rizik čine nezavisne i zavisne promjenljive.

Nezavisne promjenljive:

- Bruto društveni proizvod (BDP);

- Inflacija;
- Prosječna neto zarada;
- Prosječna ponderisana aktivna efektivna kamatna stopa (PPAEKS);
- Stopa nezaposlenosti.

Zavisne promjenljive:

- Izloženost;
- Procenat rizičnih plasmana;
- Ispravke vrijednosti i rezervacije

Pored navedenog, Banka je vršila i dodatna stresna testiranja kreditnog rizika u skladu sa propisanom Metodologijom.

Tržišni rizik

Efikasnim upravljanjem tržišnim rizikom Banka nastoji da minimizira negativne efekte i eliminiše gubitke po finansijskim instrumentima, evidentiranim bilansno i vanbilansno, uzrokovane promjenama u kamatnim stopama, deviznim kursevima, cijenama, indeksima i/ili ostalim tržišnim faktorima koji utiču na vrijednost finansijskih instrumenata, kao i gubitke povezane sa prometom finansijskih instrumenata na tržištu, kao što su: rizik druge ugovorne strane, emitenta i plasmana. Upravljanje tržišnim rizicima u dosadašnjim fazama razvoja obuhvatilo je pored definisane metodologije i procesa izvještavanja, dok će sljedeća faza obuhvatiti dinamičke i kvantitativne mjere rizika i stres test analizu.

Banka nije planom definisala knjigu trgovanja, te u tom smislu i upravljanje tržišnim rizicima je pojednostavljeno i svedeno na upravljanje deviznim i cjenovnim rizikom. U tom smislu, kreirana su akta kojima se dodatno unapređuje mjerjenje i upravljanje ovim rizicima, a istovremeno i daje osnova stresnog testiranja kojim se sagledava efekat na kapital Banke.

S obzirom na ne tako značajan obim poslovanja u stranoj valuti, izloženost valutnom riziku je na veoma niskom nivou. Svakako, izloženost valutnom riziku prati se i upravlja na dnevnom nivou (dnevno izvještavanje i zatvaranje pozicija), putem održavanja valutnih pozicija u okviru internu propisanih limita.

Pri tome, sistem upravljanja deviznim rizikom zasnovan je na dva paralelna pristupa:

- upravljanje deviznim rizikom u skladu sa regulatornim zahtjevima (regulatorni pristup);
- upravljanje deviznim rizikom na osnovu interne metodologije (interni pristup).

U skladu sa podjelom na upravljanje **deviznim rizikom** u skladu sa regulatornim i internim pristupom i sistem limita obuhvata regulatorno definisane limite i interno definisane limite propisane internim aktima Banke. Pri tome, Banka je poslovala u skladu sa uspostavljenim sistemom limita.

Definisani interni limiti respektuju valutni aspekt GAP-ova deviznog rizika i definišu strukturu limita po svim značajnim valutama, kao što sto su EUR , USD i za ostale valute zbirno.

Banka računa kapitalne zahtjeve, odnosno potrebnii kapital za tržišne rizike u skladu sa regulativom CBCG, primjenjujući standardizovan pristup.

Obračun kapitalnog zahtjeva, odnosno potrebnog kapitala za valutni rizik Banka vrši po osnovu pozicija u bankarskoj knjizi.

Banka je dužna da računa kapitalni zahtjev, odnosno potrebnii kapital za devizni rizik ako je ukupna neto otvorena devizna pozicija uključujući i neto poziciju u zlatu, obračunata na način definisan Odlukom o adekvatnosti kapitala banaka, veća od 2% sopstvenih sredstava Banke.

Potreban kapital za valutni rizik u skladu sa regulatornim pristupom definisanim Odlukom o adekvatnosti kapitala banaka obračunava se množenjem ukupne neto otvorene pozicije uključujući i neto poziciju u zlatu sa 10%.

Pozicija u zlatu (neto)	0
Ukupna otvorena devizna pozicija	178
Sopstvena sredstva banke	10,151
Potrebnii kapital za devizni rizik	0

Banka vrši stresno testiranje deviznog rizika.

Stresno testiranje deviznog rizika bazira se na ukupnoj neto otvorenoj deviznoj poziciji, odnosno na povećanju ukupne neto otvorene devizne pozicije za određeni procenat, čime se povećava potreban kapital za devizni rizik. Banka koristi dva stres scenarija:

- ↗ Realni scenario – povećanje ukupne neto otvorene pozicije za 15 %;
- ↗ Pesimistični scenario – povećanje ukupne neto otvorene pozicije za 30 %.

Procjena zahtjeva za internim kapitalom za pokriće deviznog rizika, Banka bazira na rezultatima stres scenarija. Naime, interni kapital za devizni rizik jednak je obračunatom kapitalu koji se dobija primjenom pesimističkog scenarija.

Rizik kamatne stope

Banka sprovodi stresno testiranje u cilju mjerjenja i procjene uticaja promjene ključnih fakora na kamatni rizik iz bankarske knjige Banke. Stres test predstavlja tehniku upravljanja kamatnim rizikom iz bankarske knjige, kojom se procjenjuje potencijalni uticaj specifičnih događaja i/ili promjene više finansijskih varijabli na izloženost kamatnom riziku iz bankarske knjige Banke.

Stres testiranje podrazumijeva procjenu potencijalnih efekata specifičnih događaja i/ili promjene više faktora rizika na finansijski rezultat, kapital i pokazatelje kamatnog rizika iz bankarske knjige Banke. Banka u stres testove uključuje sve značajne faktore rizika specifične za njeno poslovanje i okruženje.

Banka sprovodi stresno testiranje putem:

- ↗ Analize scenarija;
- ↗ Analize osjetljivosti;

Postupak stresnog testiranja kamatnog rizika obuhvata više faza, kao što su:

- Definisanje baznog scenaria;
- Identifikacija faktora;
- Analiza i kretanje faktora i formiranje prepostavki;
- Izrada scenaria;

U modeliranju scenarija uzimaju se sljedeće prepostavke:

- Rast i pad kamatnih stopa – scenario koji mjeri uticaj promjene kamatne stope na repricing rizik, bazni rizik i rizik krive prinosa;
- Prijevremeno povlačenje depozita – scenario koji mjeri uticaj promjene kamatne stope na opcioni rizik;
- Prijevremeno vraćanje kredita – scenario koji mjeri uticaj promjene kamatne stope na opcioni rizik;

Rizik likvidnosti

Obračun potrebnog kapitala za rizik likvidnosti vrši se u skladu sa internom razvijenom metodologijom Banke, čiji je cilj preciznija procjena izdvajanja potrebnog kapitala.

Kako bi pratila izloženost riziku likvidnosti i usklađenost sa internim i eksternim datim limitima, Banka mjereno, odnosno procjenu rizika likvidnosti vrši na bazi:

- GAP analiza
- Racio analiza
- Stres testa (analiza scenaria).

Analiza scenaria predstavlja procjenu uticaja istovremene promjene više faktora rizika na izloženost riziku likvidnosti Banke u jasno definisanim stresnim okolnostima. Promjene više faktora rizika mogu obuhvatati uticaj promjene jednog faktora rizika na promjene u drugim faktorima rizika i simultano kretanje grupe faktora rizika. Formulisanje scenario analize se bazira na pristupu analize strukture bilansa i vanbilansa Banke i pristupu analize događaja.

Postupak stresnog testiranja rizika likvidnosti obuhvata više faza, kao što su:

- Definisanje baznog scenaria;
 - Identifikacija faktora;
 - Formiranje prepostavki;
 - Izrada scenaria.
- Bazni scenario predstavlja tekuću realnu izloženost Banke riziku likvidnosti.

U modeliranju scenarija uzimaju se sljedeće prepostavke:

- Nemogućnost naplate potraživanja po osnovu kredita datih privredi i stanovništvu, kao i pad transakcionih depozita privrede;
- Povlačenje depozita fizičkih lica;

- Povlačenje sredstava 5 i 10 najvećih deponenata Banke;
- Uticaj vanbilansnih pozicija na likvidnost Banke;
- Pad ukupne vrijednosti HOV.

Promjene faktora rizika se primjenjuju na bazni scenario i izračunava se efekat tih promjena na likvidnost Banke. Banka prilikom izrade stres testova rizika likvidnosti sagledava i raspoložive rezerve likvidnosti za pokriće obaveza, kao i alternativna sredstva. Banka vrši analizu eventualne nemogućnosti pokrića obaveza raspoloživim rezervama likvidnosti i alternativnim sredstvima.

Nakon sprovedenih stresnih testiranja nije utvrđen nedostajući iznos bafera likvidnosti, već Banka raspolaže sa viškom bafera i u stresnim uslovima, te u tom smislu u skladu sa internom procjenom adekvatnosti kapitala, nije neophodno izdvajati potreban kapital za rizik likvidnosti.

Rizik zemlje

Banka na osnovu izloženosti riziku zemlje, u skladu sa regulativom CBCG na standardizovanom obrascu RZ, obračunava potrebeni kapital za rizik zemlje tako što se ukupna neto izloženost prema dužnicima iz te zemlje ponderiše odgovarajućim ponderom rizika:

Rizične kategorije	Reiting Zemlje			Ponder rizika
	STANDARD&POORS	MOODY'S	FITCH	
Nerizične zemlje	AAA, AA+, AA, AA-, A+, A, A-	Aaa,Aa1,Aa2,Aa3,A1,A2,A3	AAA, AA+, AA, AA-, A+, A, A-	0%
Zemlje niskog rizika	BBB+, BBB, BBB -, BB +, BB, BB -, B +, B, B -	Baa1,Baa2,Baa3,Ba1,Ba3,B1,B2,B3	BBB+, BBB, BBB -, BB +, BB, BB -, B +, B, B -	50% - 100%
Zemlje srednjeg rizika	CCC+, CC, C	Caa1,Caa2,Caa3,	CCC, CC, C	150% - 250%
Zemlje visokog rizika	DDD i niži	Caa	DDD i niži	Minimalno 300%

Neto izloženost prema jednoj zemlji dužnika predstavlja ukupnu izloženost prema dužnicima iz te zemlje, umanjenu za formirane rezervacije za potencijalne kreditne gubitke po tim izloženostima. Ukupan zbir ponderisanih neto izloženosti za sve zemlje dužnika, podijeljen sa 10, predstavlja potrebeni kapital Banke za rizik zemlje.

Na taj način obračunat potreban kapital za rizik zemlje na 31.12.2017. iznosi 127 hilj. Eur.

Rizik koncentracije

Banka u skladu sa ICAAP-om, vrši procjenu i mjerjenje rizika koncentracije.

Za potrebe obračuna kapitalnog zahtjeva, odnosno potrebnog kapitala za rizik koncentracije u procesu interne procjene adekvatnosti kapitala Banka koristi Herfindahl-Hirschman index (u daljem tekstu HHI), kao mjeru koncentracije.

Obzirom da rizik koncentracije nije obuhvaćen regulatornim zahtjevom za kapitalom, Banka na osnovu internog modela vrši procjenu i obračun internog kapitalnog zahtjeva za rizik koncentracije.

Prilikom obračuna internog kapitala za rizik koncentracije na strani kredita, Banka uzima velike izloženosti banke (izloženosti banke prema jednom licu ili grupi povezanih lica (>10% sopstvenih sredstava Banke)).

Primjenom formule za obračun internog kapitalnog zahtjeva za rizik koncentracije na strani kredita: $CR_{CR} = n \times HHI \times 10\%$ (gdje n predstavlja iznos velikih izloženosti nakon primjene tehnika ublažavanja kreditnog rizika, dok HHI predstavlja sumu kvadrata svih procentualnih učešća velikih izloženosti Banke u ukupnom neto iznosu velikih izloženosti Banke prije primjene tehnika ublažavanja kreditnog rizika).

Banka je izračunala potreban kapital za rizik koncentracije u iznosu EUR 138 hilj. (koristeći finansijske podatke na dan 31.12.2017.godine.

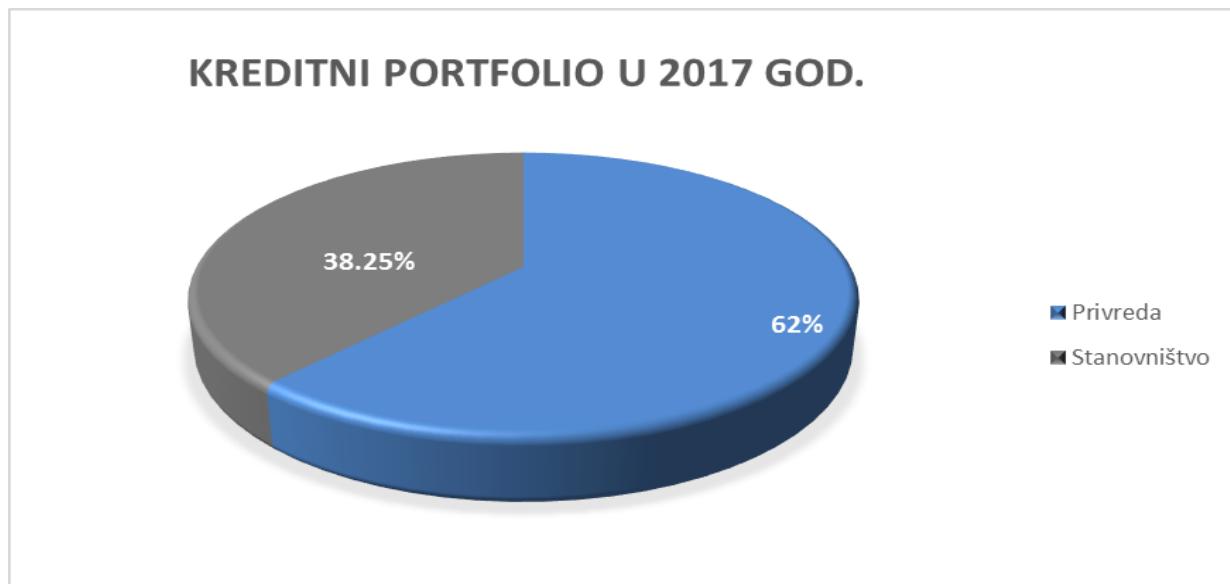
6. PODACI I INFORMACIJE O IZLOŽENOSTI KREDITNOM RIZIKU

Ukupni krediti komitentima Banke, na dan 31.12.2017. godine, iznose EUR 104,379 hiljada, i povećani su u odnosu na kraj prethodne godine za EUR 28,130 hiljada.

u 000 EUR

R.BR.	OPIS	31.12.2017.	31.12.2016.	Index	
				(3 : 4)*100	5
1	2	3	4		5
I	KREDITI KOMITENTIMA	104,379	76,249		136.89%
1	Privreda	64,453	48,013		134.24%
2	Stanovništvo	39,926	28,236		141.40%

*date su izloženosti koje uključuju iznos glavnice i dospjele glavnice (bez potraživanja kamata i naknada)

Plasmani stanovništvu su u odnosu na prethodnu godinu povećani za 11,690 mio. Eur, tako da krediti stanovništvu na kraju 2017. godine iznose ukupno 39,926 mio Eur.

Na kraju 2017. godine plasmani privrednim subjektima iznose 64,453 mio Eur, što u odnosu na prethodnu godinu predstavlja povećanje od 16,440 mio Eur.

I Definicije dospjelih nenaplaćenih potraživanja i nekvalitetne aktive (aktiva klasifikovana u kategoriju "C" ili niže)

Dospjela nenaplaćena potraživanja su sva potraživanja koja nisu naplaćena o roku dospjeća, bez obzira koliko je prošlo od tog roka.

Pod nekvalitetnim kreditom, u smislu Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama ("Sl. list Crne Gore", 22/12 i 55/12 i 57/13), smatra se kredit koji je banka primjenom kriterijuma za klasifikaciju aktive iz ove odluke, klasifikovala u klasifikacionu kategoriju „C“, „D“ i „E“.

Pored regulatornog definisanja NPL-a, Banka definiše i interni pristup po kojem će pod "Nekvalitetnim kreditima" podrazumevati i stanje ukupnog preostalog duga pojedinačnog kredita sa pripadajućim kamatama i naknadama:

- po osnovu koga je dužnik u docnji duže od 90 dana, za materijalno značajan iznos;
- po osnovu kog dužnik kasni manje od 90 dana, ali su uočeni problemi koji mogu značajno uticati na mogućnost klijenta da izmiruje svoje obaveze prema Banci;
- po osnovu kog dužnik, u slučaju restrukturiranja, ne izvrši tri uzastopna plaćanja sa docnjom do 30 dana.

II Pregled iznosa nekvalitetnih kredita, rezervi i dospijelih nenaplaćenih potraživanja

u 000 EUR

Vrste klijenata i geografsko područje	Nekvalitetni krediti- 31.12.2017.				
	dospjeli iznos kredita	nedospjeli iznos kredita	kamata	rezervacije	ispravke
NPL privrede	164	117	42	169	137
CENTRALA BANKE	99	24	30	105	35
FILIJALA BAR	1	13	1	3	2
FILIJALA BUDVA	43	39	7	38	47
FILIJALA HERCEG NOVI	4	9	1	5	8
FILIJALA KOTOR	5	9	1	6	15
FILIJALA NIKSIC	11	22	2	12	31
NPL stanovništvo	118	334	53	266	242
CENTRALA BANKE	103	291	48	244	216
FILIJALA BUDVA	0	0	0	0	0
FILIJALA CETINJE	1	3	1	2	3
FILIJALA HERCEG NOVI	4	20	1	8	8
FILIJALA KOTOR	3	18	1	5	7
FILIJALA NIKSIC	4	0	1	4	5
FILIJALA PODGORICA II	2	2	1	2	3
Ukupno	281	452	94	435	379

Vrste klijenata	31.12.2017.		
	Bruto krediti	NPL	% učešća
Privredni klijenti	64,453	323	0.50%
Stanovništvo	39,926	504	1.26%
Ukupno	104,379	827	0.79%

*bruto izloženost ne uključuje iznos glavnice i potraživanja od kamata i naknada

III Opis metoda usvojenih za utvrđivanje rezervacija za potencijalne kreditne gubitke/ispravki vrijednosti

Lovćen banka obračunava ispravke vrijednosti za bilansne stavke i rezervisanja za vanbilansne stavke, kao i rezervacije za potencijalne kreditne gubitke u skladu sa Procedurom za klasifikaciju i Procedurom za utvrđivanje ispravki vrijednosti bilansne aktive i rezervi za gubitke po vanbilansnim stawkama, što je usklađeno sa regulativom Centralne banke Crne Gore. Odluka o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama, uvažava MSFI/MRS standarde u obračunu ispravke vrijednosti za bilansna potraživanja i rezervisanja za vanbilansne stavke.

Proces mjerena kreditnog rizika zasnovan je na dva paralelna i međusobno povezana pristupa:

- regulatorni pristup kao prudencioni filter i
- interni pristup – mjerenje nivoa rizičnosti pojedinačnog plasmana na osnovu internog rejtinga.

Rejting sistem je:

- alat za početno selektovanje zajmoprimaca i donošenje pregovaračkih odluka u postupku odobravanja;
- mehanizam za bliže definisanje odbojnosti prema riziku;
- instrument za analizu kreditnog rizika na nivou portfolia;
- podrška za utvrđivanje limita plasiranja u segmente ukupne tražnje;
- osnov za razvoj naprednih pristupa mjerenja kreditnog rizika datih standardom za adekvatnost kapitala poznatim kao Bazel II;
- podrška prilikom obezvređenja plasmana i procjene rezervisanja za gubitke po vanbilansnim pozicijama u cilju rangiranja nivoa rizičnosti plasmana.

Ciljevi internog rejting sistema (ISR) mogu se rezimirati na sljedeći način:

- uspostavljanje standardizovane procedure za određivanje rejtinga klijenata;
- kvantifikovanje vjerovatnoće gubitka za svakog klijenta;
- sistematsko integrisanje karakteristika klijenta i dodatnih faktora;
- identifikovanje ključnih faktora i kombinacija faktora;
- izgradnja odgovarajućeg sistema cijena zasnovana na riziku sa skalom za rejting klijenata;
- kvantifikovanje kreditnih gubitaka izračunavanjem očekivanih gubitaka na nivou portfolija;
- izračunavanje ekonomskog kapitala;
- implementiranje koncepta upravljanja prinosima prilagođenog riziku;
- obezbeđivanje osnove za upravljanje kreditnim portfoliom.

Banka u smislu poštovanja regulative Centralne banke Crne Gore formira ispravke (rezervisanja) na nivou portfelja (tzv. grupni obračun) u slučaju migracije klijenata klasifikovanih u bonitetne kategorije A, B, i C u niže bonitetne kategorije D i E, koji ne prelaze nivo izloženosti koja se smatra materijalno značajnim. Za ostale kategorije klijenata Banka obračunava obezvrijedjenja na individualnoj osnovi.

Primjena grupnog obračuna podrazumjeva primjenu određenih procenata na nivo bilansne izloženosti za formiranje iznosa obezvrijedeњa (pojedini procenti se primjenjuju za pojedine bonitetne kategorije). Da bi se izračunale grupne ispravke vrijednosti za pojedine grupe potraživanja, utvrđuje se učešće A, B i C klijenata za koje postoji vjerovatnoća prelaska u D i E kategorije (PD – vjerovatnoća default-a A, B i C potraživanja) kao i učešće očekivanog gubitka u D,E kategorijama (LGD – gubitak kod D i E potraživanja).

Banka individualnu ispravku vrijednosti obračunava za one plasmane kod kojih je identifikovano obezvredivanje, odnosno ako postoje objektivni dokazi obezvredivanja koji su rezultat jednog ili vise događaja nastalih nakon inicijalnog priznavanja bilansnih potraživanja i objektivni podaci ukazuju da postoji mjerljivo smanjenje budućih tokova gotovine bilansnog potraživanja ili grupe potraživanja.

Kada postoje objektivni dokazi o postojanju obezvredenja kredita, tada se iznos obezvredenja procjenjuje na osnovu budućih očekivanih događaja kao razlika između knjigovodstvene vrijednosti kredita i sadašnje vrijednosti očekivanih budućih novčanih tokova po kreditu. Sadašnja vrijednost kredita se utvrđuje diskontovanjem očekivanih priliva po kreditu primjenom efektivne kamatne stope konkretnog kredita. Ako je za određeno potraživanje rok u kome se očekuju budući novčani tokovi kraći od godinu dana - iznos obezvredenja bilansne aktive Banka može da utvrdi kao razliku između knjigovodstvene vrijednosti potraživanja i očekivanih budućih novčanih tokova po tom potraživanju.

Iznosi očekivanih priliva po kreditu procjenjuju se na osnovu dokaza o planiranim novčanim tokovima dužnika (primarni izvori). Procjena broja dana kašnjenja naplate određenog potraživanja od dužnika utvrđuje se sagledavanjem svih relevantnih dokaza o vremenu realizacije planiranih novčanih tokova dužnika, kao i iskustvenih podataka o kašnjenju u plaćanju tog dužnika.

U obračun očekivanih budućih novčanih tokova po osnovu kredita ulaze i sredstva od realizacije kolateralna (sekundarni izvori), ukoliko se procijeni da ne postoje objektivni dokazi da kredit može da bude namiren iz očekivanih budućih tokova iz redovnog poslovanja i da će realno biti namiren iz sredstava obezbjeđenja. U zavisnosti od vrste sredstava obezbjeđenja, iznos i očekivano vrijeme naplate definisano je Procedurom za upravljanje kolateralima.

U određenim slučajevima kada za to postoje objektivni dokazi, ukupna sadašnja vrijednost kredita predstavlja zbir sadašnje vrijednosti očekivanih budućih novčanih tokova po kreditu (primarni izvor) i sadašnje vrijednosti očekivanih budućih novčanih tokova po kolateralu (sekundarni izvor).

Lovćen banka je u 2017. godini sprovedla proces implementacije MSFI 9, u skladu sa kojim je otpočela obračun obezvrijedeњa od 01.01.2018. godine.

IV Prikaz izloženosti po različitim kategorijama na 31.12.2017.godine*Pregled plasmana Banke od 31.12.2016. - 31.12.2017. godine*

Vrsta plasmana	2017	% učešća	2016	% učešća	Razlika	Index
1	2	3	4	5	6	7=2/4*100
Bilansne stavke						
Krediti i potraživanja od banaka	2,556	2%	5,156	6%	-2,600	50
Kratkoročni krediti	30,512	29%	7,359	9%	23,153	415
Dugoročni krediti	72,789	68%	68,074	84%	4,715	107
Dospjeli krediti	1,078	1%	816	1%	262	132
Kamatna i druga potraživanja i vremenska razgraničenja	-120	0%	-186	0%	66	65
<i>Ukupno bilansna izloženost kreditnom riziku</i>	106,815	100%	81,219	100%	25,596	768
Vanbilansne stavke						
Finansijske garancije	3,883	31%	2,398	29%	1,485	162
Činidbene garancije	4,227	34%	3,873	47%	354	109
Nepovučene kreditne linije	4,304	35%	2,047	25%	2,257	210
<i>Ukupno vanbilansna izloženost kreditnom riziku</i>	12,414	100%	8,318	100%	4,096	481
Ukupna izloženost kreditnom riziku	119,229		89,537			1,249

Značajan rast kredita u 2017.god. u odnosu na prethodni period.

Dominantno učešće dugoročnih kredita na kraju 2017.godine.

Pregled ukupne kreditne izloženosti po nosiocima

Vrsta plasmana	2017	% ucesca	2016	% ucesca	Razlika	Index
1	2	3	4	5	6	7=2/4*100
Banke, nerezidenti	2,556	2%	5,156	6%	-2,600	50
Privredna društva u državnom vlasništvu	1,124	1%	1,416	2%	-292	79
Privredna društva u privatnom vlasništvu	62,735	59%	45,865	57%	16,870	137
Preduzetnici	584	1%	658	1%	-74	89
Nevladine i druge neprofitne organizacije, rezidenti	9	0%	17	0%	-8	53
Fizička lica, rezidenti	39,927	37%	28,179	35%	11,748	142
Kamatna potraživanja i ispravka vrijednosti kamatnih potraživanja	295	0%	187	0%	108	158
Vremenska razgraničenja kamata i naknada i ispravka vrijednosti	-464	0%	-373	0%	-91	124
Ukupna izloženost kreditnom riziku	106,766	100%	81,105	100%	25,661	831

*u dijelu kamatnih potraživanja prikazana je izloženost sa oduzetim ispravkama vrijednosti

Evidentno je da je u 2017-toj godini došlo do značajnog rasta izloženosti prema svim nosiocima kredita, od čega najveći rast je kod portofolia privrednih društava u privatnom vlasništvu, u odnosu na kraj prethodne godine cca 16,870 hilj. Eur i kod kredita odobrenih fizičkim licima cca 11,748 hilj. Eur

V Podjela izloženosti po geografskim područjima, razvrstanih na značajna područja prema značajnim kategorijama izloženosti banke (regioni, opštine i sl.), a po potrebi i detaljnije razrađenih

Pregled izloženosti po mrežnoj pokrivenosti (organizacionim jedinicama Banke)

Vrsta klijenta	Podgorica	Nikšić	Cetinje	Budva	Bar	Herceg Novi	Kotor	Ulcinj	Ukupna bruto izloženost na 31.12.2017 god.
Pravna lica	17,373	4,219	3,038	5,803	2,669	1,305	4,470	1,176	40,054
Fizička lica	40,985	1,467	1,342	9,126	3,613	1,014	3,261	3,873	64,682
Ukupno	58,358	5,686	4,380	14,929	6,282	2,319	7,731	5,049	104,736

*bruto izloženost uključuje iznos glavnice i potraživanja od kamata i naknada

VI Podjela izloženosti prema vrsti djelatnosti ili tipovima drugih ugovornih strana, razvrstana na kategorije izloženosti, a po potrebi i detaljnije razrađenih

R.br.	Djelatnost	Iznos	u 000€ učešće %
1	Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	1,749	2%
2	Vađenje rude i kamena	847	1%
3	Prerađivačka industrija	3,919	4%
4	Snabdijevanje električnom energijom	0	0%
5	Snabdijevanje vodom	229	0%
6	Građevinarstvo	10,186	10%
7	Trgovina na veliko i trgovina na malo i popravka motornih vozila i motocikla	18,280	18%
8	Saobraćaj i skladištenje	2,542	2%
9	Usluge pružanja smještaja i ishrane	13,665	13%
10	Informisanje i komunikacije	1,431	1%
11	Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	434	0%
12	Poslovanje nekretninama	968	1%
13	Stručne, naučne i tehničke djelatnosti	2,090	2%
14	Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	59	0%
15	Državna uprava i odbrana i obavezno socijalno osiguranje	13	0%
16	Obrazovanje	169	0%
17	Zdravstvo i socijalna zaštita	1,344	1%
18	Umjetničke, zabavne i rekreativne djelatnosti	1,405	1%
19	Ostale uslužne djelatnosti	1,586	2%
20	Djelatnosti domaćinstva kao poslodavca	0	0%
21	Djelatnosti eksteritorijalnih organizacija i tijela	0	0%
II	Fizička lica - rezidenti	39,781	38%
III	Nerezidenti	3,682	4%
Ukupno		104,379	

*navedene izloženosti uključuju potraživanja po glavnici i dospijeloj glavnici

Lovćen Banka AD Podgorica nastoji diverzifikovati izloženost po djelnostima. Na izvještajni period najveće učešće u portfoliju kredita čini Trgovina (18%).

VII Podjela svih izloženosti prema preostalom dospjeću, razvrstanih prema kategorijama izloženosti, a po potrebi i detaljnije razrađenih

u 000EUR

	Opis pozicije	krediti				
		Do 3 mjeseca	Od 3 mjeseca do 1 godine	Od 1 do 3 godine	Preko 3 godine	UKUPNO
1	Banke, rezidenti					0
2	Banke, nerezidenti					0
3	Ostale finansijske institucije, rezidenti					0
4	Ostale finansijske institucije, nerezidenti					0
5	Ostale depozitne institucije, rezidenti					0
6	Ostale depozitne institucije, nerezidenti					0
7	Privredna društva koja se bave finansijskom djelatnošću, rezidenti					0
8	Privredna društva koja se bave finansijskom djelatnošću, nerezidenti					0
9	Privatni fondovi, rezidenti					0
10	Fondovi, nerezidenti					0
11	Privredna društva u državnom vlasništvu	250	20	528	326	1,124
12	Privredna društva u privatnom vlasništvu	8	8,251	13,626	37,139	59,024
13	Preduzetnici	0	36	134	414	584
14	Javne službe jedinica lokalne samouprave					0
15	Privredna društva - nerezidenti	0	2,230	1,306	0	3,536
16	Vlada Crne Gore					0
17	Jedinice lokalne samouprave					0
18	Drugi korisnici sredstava iz Budžeta Crne Gore					0
19	Regulatorne agencije, rezidenti					0
20	Regulatorne agencije, nerezidenti					0
21	Državni fondovi					0
22	Nevladine i druge neprofitne organizacije, rezidenti	0	6	3	0	9
23	Nevladine i druge neprofitne organizacije, nerezidenti					0
24	Fizička lica, rezidenti	43	389	3,260	35,883	39,575
25	Fizička lica, nerezidenti	2	3	30	161	196

26	Kreditne kartice, fizička lica, rezidenti	0	0	206	0	206
27	Kreditne kartice, fizička lica, nerezidenti	0	0	-50	0	-50
28	Kreditne kartice, ostali, rezidenti	0	0	175	0	175
29	Kreditne kartice, ostali, nerezidenti					0
30	Ostalo					0
31	UKUPNO	829	7	17	51	104,379
	Kamatna potraživanja i ispravka vrijednosti kamatnih potraživanja	295				295
	Vremenska razgraničenja kamata i naknada i ispravka vrijednosti	-464				-464

Kategorije rizika prema kriterijumima CBCG

Bonitet	31.12.2017	30.9.2017	30.6.2017	31.3.2017	31.12.2016
A	50.88%	50.33%	53.68%	60.18%	64.81%
B	48.31%	49.06%	45.70%	39.24%	34.91%
C	0.63%	0.45%	0.47%	0.52%	0.23%
D	0.01%	0.05%	0.10%	0.02%	0%
E	0.17%	0.11%	0.05%	0.04%	0.04%

Banka vrši kvantitativno i/ili kvalitativno mjerjenje, odnosno procjenu identifikovanog kreditnog rizika. Proces mjerjenja kreditnog rizika zasnovan je na dva paralelna pristupa:

- *regulatorni pristup* – klasifikovanje potraživanja dužnika u skladu sa Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom CBCG i proces obezvrjeđenja plasmana i procjene rezervisanja za gubitke po vanbilansnim pozicijama po osnovu Međunarodnog računovodstvenog standarda 39 i Međunarodnog računovodstvenog standarda 37;
- *interni pristup* – mjerjenje (odnosno procjena) nivoa rizičnosti pojedinačnog plasmana na osnovu analize bonitetnosti odnosno primjenom sistema internog rejtinga (IRS). Interni pristup u mjerjenju kreditnog rizika realizuje se primjenom analize bonitetnosti odnosno kreditne sposobnosti klijenata zajmoprimeca i/ili primjenom razvijenog sistema internog rejtinga (IRS). Interni rejting na nivou Banke u potpunosti je prilagođen regulativi Centralne banke Crne Gore, i odražava relativno visok stepen averznosti Banke prema kreditnom riziku.

Struktura kredita i vanbilansnih izloženosti po bonitetnim kategorijama i izdvojenim rezervama

u 000 EUR

Bonitetne kategorije 31.12.2017.	Krediti	kamate	garancije	neiskorišćeni krediti	Ukupan iznos rezervacija	ispravka vrijednosti za kreditne gubitke
A	53,072	88	3,460	2,385		37
B	50,436	162	4,648	1,919	1,413	27
C	625	32	2	1	202	252
D	105	27			92	41
E	142	35			178	108
Ukupno	104,379	344	8,110	4,305	1,885	465

Pregled ukupnih dospjelih potraživanja po kategorijama

000 Eur

Kategorija	Pregled ukupnih dospjelih potraživanja na 31.12.2017.god.						
	Dospjela potraživanja	1 - 30	31-60	61-90	91-180	preko 180	% preko 90 dana
A	291	290					
B	740	444	73	223			
C	158	3	2	3	87	63	95%
D	108					108	100%
E	111					111	100%
Ukupno	1,408	737	75	226	87	282	

*bruto izloženost uključuje iznos glavnice i potraživanja od kamata i naknada

Banka definiše dospjela nenaplaćena potraživanja kao sva potraživanja koja ispoljavaju kašnjenja minimalno 1 dan u odnosu na ugovorom definisane rokove dospjeća.

VIII Promjene u rezervacijama/ ispravkama vrijednosti i rezervacija / ispravki vrijednosti za nekvalitetnu aktivu

u 000 EUR

opis	početno stanje na dan 31.12.2016.	Povećanje/ smanjenje u 2017.	završno stanje na dan 31.12.2017.
ispravka za nekvalitetnu aktivu	117	348	465

7. PODACI I INFORMACIJE KOJE SE ODNOSE NA PRIMJENU STANDARDIZOVANOG PRISTUPA ZA PONDERISANJE IZLOŽENOSTI

Banka u skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala standardizovanim metodom, izračunava potrebnii kapital za kreditni rizik.

Tabela pruža detaljan uvid u sve stavke bilansne aktive koje se ponderišu i služe za izračun potrebnog kapitala za kreditni rizik. Iznos izloženosti u tabeli predstavlja knjigovodstvenu vrijednost izloženosti umanjenu za iznos rezervacija (veći iznos ili obračunate rezervacije ili ispravke vrijednosti) za te izloženosti (član 12 Odluke) - i dobija se *neto princip*. Rizikom ponderisani iznos izloženosti predstavlja proizvod iznosa neto izloženosti i odgovarajućeg pondera rizika za tu izloženost (član 14 Odluke). Definicije pojedinih entiteta prema kojima je Banka izložena date su u samom tekstu Odluke.

Prilikom ponderisanja izloženosti Banka ne koristi rejtinge eksternih institucija i izvoznih kreditnih agencija.

Obrazac PBA – izvještaj o ponderisanoj bilansnoj aktivi

Naziv potraživanja	Bruto izloženosti	Rezervacije (veći iznos ili obračunate rezervacije ili ispravke vrij.)	Iznos izloženosti	Rizikom ponderisani iznos izlož.	Pozicija
					5
Ponder 0%					
1	Izloženost prema Evropskoj centralnoj banci		0		1
2	Izloženost prema centralnim vladama, centralnim bankama, administrativnim tijelima i neprofitnim društвima koja pri utvrđivanju pondera rizika imaju tretman centralne vlade za koje banka koristi rejting utvrđen od strane priznate eksterne institucije sa stepenom kreditnog kvaliteta 1		0		2
3	Izloženost prema centralnim vladama, centralnim bankama, administrativnim tijelima i neprofitnim društвima koja pri utvrđivanju pondera rizika imaju tretman centralne vlade za koje banka koristi rejting utvrđen od strane priznate izvozne kreditne agencije sa stepenom kreditnog kvaliteta 0 i 1		0		3
4	Izloženost prema centralnoj vadi u Crnoj Gori i CBCG	12,593	12,593		4
5	Izloženosti prema multilateralnim razvojnim bankama (član 25 Odluke o adekvatnosti kapitala) - u daljem tekstu: Odluka		0		5
6	Izloženost prema međunarodnim organizacijama (član 26 Odluke)		0		6
7	Gotovina i gotovinski ekvivalenti	14,850	14,850		7

8	Zlatne poluge koje se nalaze u trezoru banke ili su deponovane na drugom mjestu kao obezbjeđenje za obaveze banke		0		8
9	Izloženosti koje su predmet kreditne zaštite, a za koje su ispunjeni uslovi za primjenu pondera 0% (član 102 stav 1, član 103 tačka 1, član 104 Odluke)	4,609	4,609		9
10	Dio izloženosti koji je pokriven priznatom garancijom i drugim oblicima nematerijalne kreditne zaštite za koju su ispunjeni uslovi za primjenu pondera 0% u skladu sa članom 119 Odluke		0		10
	Ponder 10%				
1	Izloženosti u obliku pokrivenih obveznica za koje su ispunjeni uslovi iz člana 45, tačka 1		0	0	11
2	Izloženosti koje su predmet kreditne zaštite, a za koje su ispunjeni uslovi za primjenu pondera 10% (član 102 stav 2, član 103 tačka 2 Odluke)		0	0	12
	Ponder 20%				
1	Izloženost prema centralnim vladama, centralnim bankama, administrativnim tijelima i neprofitnim društvima koja pri utvrđivanju pondera rizika imaju tretman centralne vlade za koje banka koristi rejting utvrđen od strane priznate eksterne institucije sa stepenom kreditnog kvaliteta 2		0		13
2	Izloženost prema centralnim vladama, centralnim bankama, administrativnim tijelima i neprofitnim društvima koja pri utvrđivanju pondera rizika imaju tretman centralne vlade za koje banka koristi rejting utvrđen od strane priznate izvozne kreditne agencije sa stepenom kreditnog kvaliteta 2		0		14
3	Izloženost prema institucijama, jedinicama regionalne ili lokalne samouprave, (član 22 Odluke) administrativnim tijelima i neprofitnim društvima (član 24, stav 1, tačka 2 Odluke), multirateralnim razvojnim bankama (član 25 stav 2 Odluke), za koje banka koristi rejting utvrđen od strane priznate eksterne institucije, sa izvornim ili preostalom rokom dospijeća dužim od tri mjeseca, sa stepenom kreditnog kvaliteta 1		0		15
4	Izloženost prema institucijama, jedinicama regionalne ili lokalne samouprave, (član 22 Odluke) administrativnim tijelima i neprofitnim društvima (član 24, stav 1, tačka 2 Odluke), multirateralnim razvojnim bankama (član 25 stav 2 Odluke), za koje banka koristi rejting utvrđen od strane priznate eksterne institucije, sa izvornim ili preostalom rokom dospijeća do tri mjeseca, sa stepenom kreditnog kvaliteta 1,2 ili 3		0		16

5	Izloženost prema institucijama, jedinicama regionalne ili lokalne samouprave, (član 22 Odluke) administrativnim tijelima i neprofitnim društvima (član 24, stav 1, tačka 2 Odluke), multirateralnim razvojnim bankama (član 25 stav 2 Odluke), za koje banka ne koristi rejting utvrđen od strane priznate eksterne institucije, sa izvornim ili preostalim rokom dospijeća do tri mjeseca(ili ponder rizika koji se dodjeljuje izloženostima prema centralnoj vladu u kojoj je sjedište te institucije, ukoliko je veći)	77		77	15	17
6	Izloženosti u obliku pokrivenih obveznica za koje su ispunjeni uslovi iz člana 45, tačka 2			0		18
7	Izloženost prema privrednim društvima za koje banka koristi kreditni rejting utvrđen od strane priznate eksterne institucije sa stepenom kreditnog kvaliteta 1			0		19
8	Kratkoročne izloženosti prema institucijama i privrednim društvima za koje postoji kreditni rejting (kratkoročni rejting emitentna) dodijeljen od strane priznate eksterne institucije, sa stepenom kreditnog kvaliteta 1(član 51 Odluke)			0		20
9	Izloženosti u vidu udjela u kapitalu investicionih fondova za koje banka koristi rejting utvrđen od strane priznate eksterne institucije, sa stepenom kreditnog kvaliteta 1(član 52 Odluke)			0		21
10	Izloženosti pozicija u sekjuritizaciji sa stepenom kreditnog kvaliteta 1(član 154 Odluke)			0		22
11	Gotovina na putu			0		23
12	Dio izloženosti koji je obezbijeden do visine tržišne vrijednosti priznatog kolateralna ukoliko su ispunjeni uslovi iz člana 101 za primjenu pondera 20%			0		24
13	Dio izloženosti koji je pokriven priznatom garancijom i drugim oblicima nematerijalne kreditne zaštite za koju su ispunjeni uslovi za primjenu pondera 20% u skladu sa članom 119 Odluke			0		25
	Ponder 35%					
1	Izloženosti obezbijeđene stambenim nepokretnostima za koje su ispunjeni uslovi iz člana 37 Odluke	26,171	234	25,937	9,078	26
2	Izloženost banke nastala po osnovu ugovora o lizingu čiji je predmet stambena nepokretnost ukoliko su ispunjeni uslovi iz člana 37 stav 2 Odluke			0		
	Ponder 50%					
1	Izloženost prema centralnim vladama, centralnim bankama, administrativnim tijelima i neprofitnim društvima koja pri utvrđivanju pondera rizika imaju tretman centralne vlade za koje banka koristi rejting utvrđen od strane priznate eksterne institucije sa stepenom kreditnog kvaliteta 3			0	0	28

2	Izloženost prema centralnim vladama, centralnim bankama, administrativnim tijelima i neprofitnim društvima koja pri utvrđivanju pondera rizika imaju tretman centralne vlade za koje banka koristi rejting utvrđen od strane priznate izvozne kreditne agencije sa stepenom kreditnog kvaliteta 3		0	0	29	
3	Izloženost prema institucijama, jedinicama regionalne ili lokalne samouprave, (član 22 Odluke) administrativnim tijelima i neprofitnim društvima (član 24, stav 1, tačka 2 Odluke), multirateralnim razvojnim bankama (član 25 stav 2 Odluke), za koje banka koristi rejting utvrđen od strane priznate eksterne institucije, sa izvornim ili preostalim rokom dospijeća dužim od tri mjeseca, sa stepenom kreditnog kvaliteta 2 ili 3		0	0	30	
4	Izloženost prema institucijama, jedinicama regionalne ili lokalne samouprave, (član 22 Odluke) administrativnim tijelima i neprofitnim društvima (član 24, stav 1, tačka 2 Odluke), multirateralnim razvojnim bankama (član 25 stav 2 Odluke), za koje banka koristi rejting utvrđen od strane priznate eksterne institucije, sa izvornim ili preostalim rokom dospijeća do tri mjeseca, sa stepenom kreditnog kvaliteta 4 ili 5		0	0	31	
5	Izloženost prema institucijama, jedinicama regionalne ili lokalne samouprave, (član 22 Odluke) administrativnim tijelima i neprofitnim društvima (član 24, stav 1, tačka 2 Odluke), multirateralnim razvojnim bankama (član 25 stav 2 Odluke), za koje banka ne koristi rejting utvrđen od strane priznate eksterne institucije, sa izvornim ili preostalim rokom dospijeća dužim od tri mjeseca(ili ponder rizika koji se dodjeljuje izloženostima prema centralnoj vladi u kojoj je sjedište te institucije, ukoliko je veći)		0	0	32	
6	Izloženost prema privrednim društvima za koje banka koristi kreditni rejting utvrđen od strane priznate eksterne institucije sa stepenom kreditnog kvaliteta 2		0	0	33	
7	Izloženosti obezbijeđene hipotekom ili fiducijom na poslovnoj nepokretnosti u Crnoj Gori do 50% tržišne vrijednosti nepokretnosti (član 38 stav 1 tačka 1Odluke)	20,152	351	19,801	9,901	34
8	Izloženost banke nastala po osnovu ugovora o lizingu čiji je predmet poslovna nepokretnost do 50% tržišne vrijednosti nepokretnosti ukoliko su ispunjeni uslovi iz člana 38 stav 3 Odluke		0	0	35	
9	Izloženosti ili djelovi dospjele a nenaplaćene izloženosti (duže od 90 dana) koji su obezbijeđeni nepokretnostima iz člana 35 stav1 tačka 1i 2Odluke, za koje su ispunjeni uslovi iz člana 42 stav 4		0	0	36	
10	Izloženosti u obliku pokrivenih obveznica za koje su ispunjeni uslovi iz člana 45, tačka 3		0	0	37	

11	Kratkoročne izloženosti prema institucijama za koje postoji kreditni rejting (kratkoročni rejting emitetna) dodijeljen od strane priznate eksterne institucije, sa stepenom kreditnog kvaliteta 2(član 51 Odluke)			0	0	38
12	Kratkoročne izloženosti prema privrednim društvima za koje postoji kreditni rejting (kratkoročni rejting emitetna) dodijeljen od strane priznate eksterne institucije, sa stepenom kreditnog kvaliteta 2(član 51 Odluke)			0	0	39
13	Izloženosti koje su u potpunosti obezbijeđene hipotekom ili fiducijom nad poslovним nepokretnostima na teritoriji zemalja članica EU (dijelu izloženosti utvrđenom u skladu sa članom 39 Odluke)			0	0	40
14	Izloženosti u vidu udjela u kapitalu investicionih fondova za koje banka koristi rejting utvrđen od strane priznate eksterne institucije, sa stepenom kreditnog kvaliteta 2 (član 52 Odluke)			0	0	41
15	Izloženosti pozicija u sekjuritizaciji sa stepenom kreditnog kvaliteta 2 (član 154 Odluke)			0	0	42
16	Dio izloženosti koji je obezbijeđen do visine tržišne vrijednosti priznatog kolateralna ukoliko su ispunjeni uslovi iz člana 101 za primjenu pondera 50%			0	0	43
17	Dio izloženosti koji je pokriven priznatom garancijom i drugim oblicima nematerijalne kreditne zaštite za koju su ispunjeni uslovi za primjenu pondera 50% u skladu sa članom 119 Odluke			0	0	44
	Ponder 75%					
1	Izloženost prema fizičkim licima, malim i srednjim preduzećima (ukoliko su ispunjeni uslovi iz člana 34 Odluke)	18,814	89	18,725	14,044	45
	Ponder 100%					
1	Izloženost prema centralnim vladama, centralnim bankama, administrativnim tijelima i neprofitnim društvima koja pri utvrđivanju pondera rizika imaju tretman centralne vlade za koje banka koristi rejting utvrđen od strane priznate eksterne institucije sa stepenom kreditnog kvaliteta 4 i 5			0	0	46
2	Izloženost prema centralnim vladama, centralnim bankama, administrativnim tijelima i neprofitnim društvima koja pri utvrđivanju pondera rizika imaju tretman centralne vlade za koje banka koristi rejting utvrđen od strane priznate izvozne kreditne agencije sa stepenom kreditnog kvaliteta 4,5 i 6			0	0	47
3	Izloženost prema centralnim vladama, centralnim bankama, za koje banka ne koristi kreditni rejting utvrđen od strane priznate eksterne institucije ili izvozne kreditne agencije			0	0	48
4	Izloženost prema javnim državnim tijelima iz člana 24 stav 2Odluke			0	0	49

5	Izloženost prema institucijama, jedinicama regionalne ili lokalne samouprave, (član 22 Odluke) administrativnim tijelima i neprofitnim društvima (član 24, stav 1, tačka 2 Odluke), multirateralnim razvojnim bankama (član 25 stav 2 Odluke), za koje banka koristi rejting utvrđen od strane priznate eksterne institucije, sa izvornim ili preostalim rokom dospjeća dužim od tri mjeseca, sa stepenom kreditnog kvaliteta 4 ili 5		0	0	50
6	Učešće banke u kapitalu ili ulaganje u druge elemente sopstvenih sredstava druge kreditne institucije ukoliko ne predstavlja odbitnu stavku sopstvenih sredstava (član 31 Odluke)		0	0	51
7	Izloženost prema privrednim društvima za koje banka koristi kreditni rejting utvrđen od strane priznate eksterne institucije sa stepenom kreditnog kvaliteta 3 ili 4		0	0	52
8	Izloženost prema privrednim društvima za koje ne koristi rejting utvrđen od strane priznate eksterne institucije pod uslovima iz člana 32 stav 2 Odluke		0	0	53
9	Izloženosti obezbijeđene hipotekom ili fiducijom na poslovnoj nepokretnosti u Crnoj Gori koja prelazi 50% tržišne vrijednosti nepokretnosti (član 38 stav 1 tačka 2 Odluke)		0	0	54
10	Izloženost banke nastala po osnovu ugovora o lizingu čiji je predmet poslovna nepokretnost koja prelazi 50% tržišne vrijednosti nepokretnosti ukoliko su ispunjeni uslovi iz člana 38 stav 3 Odluke		0	0	55
11	Ostale izloženosti obezbijeđene nepokretnostima (koje ne ispunjavaju uslove za razvrstavanje u neku od kategorija iz člana 35, stava 1, tačka 1 i 2)	25,669	464	25,205	25,205
12	Izloženosti ili djelovi dospjele a nenaplaćene izloženosti (duže od 90 dana) koji nijesu obezbijeđeni kolateralom, ukoliko izdvojene rezerve za potencijalne kreditne gubitke prelaze 20% neobezbijeđenog dijela ukupne izloženosti	522	351	171	171
13	Izloženosti ili djelovi dospjele a nenaplaćene izloženosti (duže od 90 dana) koji su obezbijeđeni nepokretnostima iz člana 35 stav1 tačka 1i 2Odluke umanjenim za rezervacije za potencijalne gubitke(član 42 stav 3 Odluke)	445	238	207	207
14	Izloženosti u obliku pokrivenih obveznica za koje su ispunjeni uslovi iz člana 45, tačka 4		0	0	59
15	Kratkoročne izloženosti prema institucijama za koje postoji kreditni rejting (kratkoročni rejting emitetna) dodijeljen od strane priznate eksterne institucije, sa stepenom kreditnog kvaliteta 3 (član 51 Odluke)		0	0	60
16	Kratkoročne izloženosti prema privrednim društvima za koje postoji kreditni rejting (kratkoročni rejting emitetna) dodijeljen od strane priznate eksterne institucije, sa stepenom kreditnog kvaliteta 3 (član 51 Odluke)		0	0	61

17	Izloženosti u vidu udjela u kapitalu investicionih fondova za koje banka koristi rejting utvrđen od strane priznate eksterne institucije, sa stepenom kreditnog kvaliteta 3 ili 4 (član 52 Odluke)		0	0	62
18	Izloženosti u vidu udjela u kapitalu investicionih fondova za koje banka ne koristi rejting utvrđen od strane priznate eksterne institucije (član 52 stav1 tačka 2 Odluke)		0	0	63
19	učešće u kapitalu drugih pravnih lica pravnih lica i ostalim kapitalnim ulaganjima, isključujući ulaganja koja predstavljaju odbitnu stavku pri izračunavanju sopstvenih sredstava banke(član 58 Odluke)		0	0	64
20	Materijalna imovina (zemljište, zgrade, oprema, avansi za materijalnu imovinu i materijalnu imovinu u pripremi (Član 62 Odluke)	1,157		1,157	1,157
21	Izloženosti za koje drugim odredbama ove odluke nije propisan način primjene pondera rizika član 63 Odluke)	8,077	175	7,902	7,902
22	Izloženosti pozicija u sekjuritizaciji sa stepenom kreditnog kvaliteta 3(član 154 Odluke)		0	0	67
23	Dio izloženosti koji je obezbijeden do visine tržišne vrijednosti priznatog kolateralna ukoliko su ispunjeni uslovi iz člana 101 za primjenu pondera 100%		0	0	68
24	Dio izloženosti koji je pokriven priznatom garancijom i drugim oblicima nematerijalne kreditne zaštite za koju su ispunjeni uslovi za primjenu pondera 100% u skladu sa članom 119 Odluke		0	0	69
Ponder 150%					
1	Izloženost prema centralnim vladama, centralnim bankama, administrativnim tijelima i neprofitnim društvima koja pri utvrđivanju pondera rizika imaju tretman centralne vlade za koje banka koristi rejting utvrđen od strane priznate eksterne institucije sa stepenom kreditnog kvaliteta 6		0	0	70
2	Izloženost prema centralnim vladama, centralnim bankama, administrativnim tijelima i neprofitnim društvima koja pri utvrđivanju pondera rizika imaju tretman centralne vlade za koje banka koristi rejting utvrđen od strane priznate izvozne kreditne agencije sa stepenom kreditnog kvaliteta 7		0	0	71
3	Izloženost prema institucijama, jedinicama regionalne ili lokalne samouprave, (član 22 Odluke) za koje banka koristi rejting utvrđen od strane priznate eksterne institucije, sa izvornim ili preostalim rokom dospjeća dužim od tri mjeseca, sa stepenom kreditnog kvaliteta 6		0	0	72
4	Izloženost prema administrativnim tijelima i neprofitnim društvima (član 24, stav 1, tačka 2 Odluke), multiratalnim razvojnim bankama (član 25 stav 2 Odluke), za koje banka koristi rejting utvrđen od strane priznate eksterne institucije, sa izvornim ili		0	0	73

	preostalim rokom dospijeća dužim od tri mjeseca, sa stepenom kreditnog kvaliteta 6					
5	Izloženost prema institucijama, jedinicama regionalne ili lokalne samouprave, (član 22 Odluke) za koje banka koristi rejting utvrđen od strane priznate eksterne institucije, sa izvornim ili preostalim rokom dospijeća do tri mjeseca, sa stepenom kreditnog kvaliteta 6			0	0	74
6	Izloženost prema administrativnim tijelima i neprofitnim društvima (član 24, stav 1, tačka 2 Odluke), multirateralnim razvojnim bankama (član 25 stav 2 Odluke), za koje banka koristi rejting utvrđen od strane priznate eksterne institucije, sa izvornim ili preostalim rokom dospijeća do tri mjeseca, sa stepenom kreditnog kvaliteta 6			0	0	75
7	Izloženost prema privrednim društvima za koje banka koristi kreditni rejting utvrđen od strane priznate eksterne institucije sa stepenom kreditnog kvaliteta 5 ili 6			0	0	76
8	Izloženosti ili djelovi dospjele a nenaplaćene izloženosti (duže od 90 dana) koji nijesu obezbijedeni kolateralom, ukoliko izdvojene rezervacije za potencijalne kreditne gubitke ne prelaze 20% neobezbijedjenog dijela ukupne izloženosti					77
9	Visokorizične izloženosti u skladu sa članom 43 i 44 Odluke			0	0	78
10	Kratkoročne izloženosti prema institucijama za koje postoji kreditni rejting (kratkoročni rejting emitetna) dodijeljen od strane priznate eksterne institucije, sa stepenom kreditnog kvaliteta 4,5,ili 6 (član 51 Odluke)			0	0	79
11	Kratkoročne izloženosti prema privrednim društvima za koje postoji kreditni rejting (kratkoročni rejting emitetna) dodijeljen od strane priznate eksterne institucije, sa stepenom kreditnog kvaliteta 4,5,ili 6 (član 51 Odluke)			0	0	80
12	Izloženosti u vidu udjela u kapitalu investicionih fondova za koje banka koristi rejting utvrđen od strane priznate eksterne institucije, sa stepenom kreditnog kvaliteta 5 ili 6 (član 52 Odluke)			0	0	81
13	Izloženosti po osnovu ulaganja u otvorene investicione fondove povezanih sa visokim rizikom (član 52, stav 2 Odluke)			0	0	82
	Ponder 350%					
1	Izloženosti pozicija u sekjuritizaciji sa stepenom kreditnog kvaliteta 4 (član 154 Odluke)			0	0	83
	UKUPNO PONDERISANA BILANSNA AKTIVA	133,136	1,902	131,234	67,680	84

PVB - Izvještaj o ponderisanim vanbilansnim stawkama

Tabela pruža detaljan uvid u sve stavke vanbilansne aktive koje se ponderišu i služe za izračun potrebnog kapitala za kreditni rizik (članovi 13 i 14 Odluke o adekvatnosti). Iznos izloženosti po osnovu stavki vanbilansa predstavlja vanbilansnu obavezu Banke (kreditni ekvivalent vanbilansne izloženosti) tj.knjigovodstvenu vrijednost umanjenu za iznos rezervacija (veći iznos ili obračunate rezervacije ili rezerve za vanbilans). Ponderisana vrijednost izloženosti po osnovu vanbilansa predstavlja proizvod kreditnog ekvivalanta vanbilansne izloženosti i odgovarajućih pondera rizika za tu izloženost kako je dato u tabeli.

R. br.	Vrsta vanbilansnih stavki	Bruto izlozenost							Rezervacije (veći iznos ili obračunate rezervacije ili rezerve							Iznos izlozenosti							Faktor konverzija	Iznos izlozenosti nakon primjene faktora konverzije							UKUPNO	Pozicija			
		0%	20%	35%	50%	75%	100%	150%	0%	20%	35%	50%	75%	100%	150%	0%	20%	35%	50%	75%	100%	150%	0%	20%	35%	50%	75%	100%	150%						
Nizak rizik		1							2							3=1-2							5=3+4							6=5*pojedinačni ponderi		7=učinkovito 6			
1.	Neiskorišćeni kreditni aranžmani (ugovori o kreditu, kupovini hartija od vrijednosti, izdavanju garancija ili akcepti) koji se mogu bezuslovno opozvati u svakom trenutku bez prethodnog obavještavanja, ili daju mogućnost automatskog otkaza zbog pogoršanja kreditne sposobnosti korisnika kredita															0	0	0	0	0	0	0	0%	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
2.	Besuslovno opozive kreditne linije odobrene stanovništvu (kreditne kartice, prekoračenja na računu) za koje ugovoreni uslovi dozvoljavaju banci da ih u potpunosti opozove (bezuslovno opozive kreditne linije)															0	0	0	0	0	0	0	0%	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
3.	Izloženosti koje su predmet materijalne i nematerijalne kreditne zaštite, a za koje su ispunjeni uslovi za primjenu pondera 0%	239,713														239,713	0	0	0	0	0	0	0%	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
Ukupan iznos vanbilansnih stavki ponderisanih sa faktorom konverzije 0%		239,713	0	0	0	0	0	0																							0	4			
Srednji nizak rizik																																			
1.	Dokumentarni akreditivi kod kojih isporuka ima ulogu kolateralu i drugi instrumenti za koje postoji mogućnost potpunog namirnja iz kolateralu godine, koji ne mogu biti bezuslovno opozvani u bilo koje vrijeme bez prethodnog obavještenja kao i neiskorišćeni kreditni aranžmani koji ne pružaju mogućnost automatskog otkaza zbog pogoršanja kreditne sposobnosti korisnika															0	0	0	0	0	0	0	20%	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
2.		1,392	2,913						8	35							1,384	2,878	0	0	0	0	0	0	20%	277	576	0	0	0	0	0	115	0	0
Ukupan iznos vanbilansnih stavki ponderisanih sa faktorom konverzije 20%		1,392	2,913	0	0	0	0	0																							115	7			
Srednji rizik																																			
1.	Izdati i potvrđeni dokumentarni akreditivi (koji ne predstavljaju stavku srednje niskog rizika)															0	0	0	0	0	0	0	50%	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
2.	Jemstva i garancije (uključujući činidbene garancije, garancije za dobro izvršenje posla, carinske garancije i garancije za izmjeru poreza) i garancije koje nemaju svojstvo kreditnih supstituta															0	0	0	0	0	0	0	50%	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
3.	Neopozivni stand-by akreditivi koji nemaju svojstvo kreditnih supstituta															0	0	0	0	0	0	0	50%	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
4.	Neiskorišćeni kreditni aranžmani (kupovina HOV, izdavanje garancija ili akcepta) sa originalnim rokom dospijeća dužim od jedne godine															0	0	0	0	0	0	0	50%	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
5.	Aranžmani u vezi s izdavanjem kratkoročnih obveznica (NIFs) i obnovljivi aranžmani pokroviteljstva nad izdavanjem srednjoročnih obveznica (RUFs)															0	0	0	0	0	0	0	50%	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
Ukupan iznos vanbilansnih stavki ponderisanih sa faktorom konverzije 50%		0	0	0	0	0	0	0																							0	13			
Visoki rizik																																			
1.	Garancije koje imaju svojstvo kreditnih supstituta								4,227	3,883						62	34	0	0	0	4,165	0	3,849	0	100%	0	0	0	4,165	0	3,849	0	0	0	
2.	Akcepti															0	0	0	0	0	0	0	100%	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
3.	Indosirane mjenice koje ne glase na drugu banku															0	0	0	0	0	0	0	100%	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
4.	Transakcije sa pravom na regres															0	0	0	0	0	0	0	100%	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
5.	Neopozivni stand-by akreditivi koji imaju svojstvo kreditnih supstituta															0	0	0	0	0	0	0	100%	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
6.	Imovina kupljena na osnovu ugovora o direktnoj termičkoj kupovini															0	0	0	0	0	0	0	100%	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
7.	Ugovori o termičkim depozitima															0	0	0	0	0	0	0	100%	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
8.	Neplaćeni dio djelomično uplaćenih akcija i hartija od vrijednosti															0	0	0	0	0	0	0	100%	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
9.	Ugovori o prodaji i reotoku imovine															0	0	0	0	0	0	0	100%	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
10.	Ostale rizične vanbilansne obaveze															0	0	0	0	0	0	0	100%	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
Ukupan iznos vanbilansnih stavki ponderisanih sa faktorom konverzije 100%		0	0	0	4,227	0	3,883	0																							5,932	24			
UKUPAN IZNOS PONDERISANIH VANBILANSNIH STAVKI		241,105	2,913	0	4,227	0	3,883	0																							6,047	25			

8. PODACI I INFORMACIJE KOJE SE ODNOSE NA RIZIK DRUGE UGOVORNE STRANE

Za potrebe izračunavanja potrebnog kapitala za rizik druge ugovorne strane, u skladu sa regulativom CBCG, Banka je dužna da izračunava izloženosti za sljedeće stavke iz trgovačke i bankarske knjige:

- OTC finansijske derivate;
- kreditne derivate;
- repo, reverse repo ugovore i ugovore o pozajmljivanju hartija od vrijednosti ili robe drugoj ugovornoj strani i od druge ugovorne strane,
- transakcije kreditiranja kupovine hartija od vrijednosti uz plaćanje naknade i,
- transakcije sa dugim rokom izmirenja.

Kako Banka nema knjigu trgovanja definisanu strategijom i planom poslovanja, i ne obavlja poslove u vezi sa gore navedenim vrstama finansijskih transakcija, Banka nije izložena riziku druge ugovorne strane i ne obračunava potrebni kapital za rizik druge ugovorne strane.

9. PODACI I INFORMACIJE KOJE SE ODNOSE NA IZBOR METODA KOJI SE KORISTI ZA IZRAČUNAVANJE POTREBNOG KAPITALA ZA OPERATIVNI RIZIK

Operativni rizik

Operativni rizik se u Banci definiše kao vjerovatnoća ostvarenja gubitka u poslovanju Banke, uslijed neadekvatnih ili propusta vezanih za interne procese, kontrole i ljudi ili/i eksternih događaja, odnosno usled slabosti i propusta u izvršavanju poslova, protivpravnih radnji i spoljnih događaja koji mogu Banku izložiti riziku.

U cilju što efikasnijeg upravljanja operativnim rizikom Banka je implementirala softversko rješenje koje omogućava zaduženim i odgovornim licima da kroz sistem vrše prijavljivanje operativnih rizika, dok zaposlenim u Sektoru upravljanja rizicima omogućava sistematski pregled i lakše praćenje i izveštavanje.

Identifikacija, mjerjenje, monitoring i kontrola operativnog rizika bliže su definisani internim aktima, Politikom i Procedurom upravljanja operativnim rizikom.

Banka u kalkulaciji potrebnog kapitala za pokriće operativnog rizika koristi jednostavni metod, u skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala, poglavље VI – Izračunavanje potrebnog kapitala za operativni rizik, član 6.1. Metodologije; Metodologija za izračunavanje potreba za kapitalom.

Potrebni kapital za operativni rizik se izračunava tako što se osnovica za izračunavanje potrebnog kapitala pomnoži sa koeficijentom 0,15 i dobijeni iznos uveća za 25 %. Osnovicu

za izračunavanje potrebnog kapitala predstavlja prosjek neto kamatonosnih i neto nekamatonosnih prihoda za tri prethodne uzastopne poslovne godine.

Potrebni kapital za operativne rizike na 31.12.2017 god. iznosi 700 hilj. Eur.

10. PODACI I INFORMACIJE KOJE SE ODNOSE NA TRAJNA ULAGANJA U KAPITAL DRUGIH PRAVNIH LICA

Na dan 31.12.2017.god. nije bilo ulaganja Banke u kapital drugih pravnih lica.

11. PODACI I INFORMACIJE KOJE SE ODNOSE NA IZLOŽENOST RIZIKU KAMATNE STOPE KOJE NE PROIZILAZE IZ TRGOVAČKIH AKTIVNOSTI BANKE

Priroda kamatnog rizika kojem je izložena Banka svodi se na izloženosti koje nastaju u bankarskoj knjizi i koje nastaju kao posljedica pridobijanja izvora i plasiranja sredstava po različitim vrstama kamatnih stopa. U skladu sa navedenim, profil kamatnog rizika rezultat je izloženosti u bankarskoj knjizi koje Banka ima u fiksnoj i varijabilnoj kamatnoj stopi. Stručne službe Banke, na osnovu redovnih gap analiza i izrade stresnih scenarija detaljno prate kamatno osjetljive pozicije i preduzimaju korake na kreiranju strukture kamatonosne aktive i pasive u okviru određenih limita. Banka primjenjuje BPV (»Basis Point Value«) metodu za ocjenu promjene tržišne vrijednosti pozicije bankarske knjige koja nastaje kao posljedica pomjerenja krive prinosa.

12. SEKJURITIZACIJA

Banka nema sekjuritizacijskih transakcija i izloženosti pa stoga ne objavljujemo infomacije o takvim izloženostima.

13. INFORMACIJE KOJE SE ODNOSE NA UBLAŽAVANJE KREDITNOG RIZIKA

Banka je propisala sljedeća interna akta kojima se rukovodi kod ublažavanja kreditnog rizika, i to :

- Proceduru o vrstama i tehnikama ublažavanja kreditnog rizika;
- Proceduru upravljanja kolateralima i
- Kriterijume sa katalogom kolaterala;

U svom poslovanju banka može koristiti materijalne i nematerijalne vrste i tehnike kreditne zaštite.

Materijalna kreditna zaštita može imati jedan od sljedećih oblika:

- finansijski kolateral;
- bilansno netiranje;
- master sporazumi o netiranju koji obuhvataju repo transakcije, transakcije davanja ili uzimanja u zajam hartija od vrijednosti ili robe i/ili ostale transakcije na tržištu kapitala;
- ostala materijalna kreditna zaštita, u vidu:
 - gotovine deponovane kod trećeg lica,
 - polisa životnog osiguranja,
 - instrumenata koji će na zahtjev biti otkupljeni.

Nematerijalna kreditna zaštita može biti u vidu garancija i kontragarancija.

Materijalna kreditna zaštita se može priznati samo ukoliko je imovina koja predstavlja kreditnu zaštitu dovoljno likvidna, a vrijednost imovine je stabilna tokom vremena i pruža odgovarajuću sigurnost po pitanju nivoa postignute kreditne zaštite.

Nematerijalna kreditna zaštita se može priznati samo ukoliko je strana koja pruža zaštitu dovoljno pouzdana, a ugovor o zaštiti je sprovodiv u svim pravnim sistemima u kojima Banka posluje i pruža odgovarajuću sigurnost po pitanju nivoa postignute kreditne zaštite.

Kao pružaoci nematerijalne kreditne zaštite priznaju se sljedeći subjekti:

- centralne vlade i centralne banke;
- jedinice regionalne i lokalne samouprave;
- multilateralne razvojne banke;
- međunarodne organizacije čijim izloženostima se, u skladu sa ovom odlukom, dodjeljuje ponder rizika 0%;
- javna državna tijela;
- institucije;
- pravna lica koja kontroliše Centralna banka;
- ostala privredna društva, uključujući i nadređena i podređena društva banke pod uslovom da imaju kreditni rejting priznate eksterne institucije koji odgovara najmanje drugom stepenu kreditnog kvaliteta.

Pored gore navedenih pružalaca nematerijalne kreditne zaštite, prihvatljivim pružaocima nematerijalne kreditne zaštite mogu se priznati i druge finansijske institucije ukoliko su ispunjeni sljedeći uslovi:

- institucija ima dozvolu ili odobrenje za rad koju je izdalo nadležno tijelo odgovorno za izdavanje odobrenja za rad i nadzor nad kreditnim institucijama;
- nadzorom nad radom institucije vrši nadležno tijela koje je odgovorno za nadzor kreditnih institucija, i
- institucija podliježe prudencionim zahtjevima ekvivalentnim zahtjevima koji se primjenjuju na kreditne institucije.

Kreditna zaštita propisana aktima Banke mora biti pravno primjenljiva i zakonski sprovodiva u svim relevantnim pravnim sistemima u kojima Banka posluje.

U tom smislu, u skladu sa svojom strategijom poslovanja i prirodom poslova koje obavlja, a uvažavajući odredbe Odluke o adekvatnosti kapitala CBCG koje definišu vrste i tehnike kreditne zaštite, Banka uzima sledeća sredstva obezbeđenja kao kolaterale za svoje plasmane:

- Hipoteka/fiducija
- Zaloga
- Novčani depozit
- Jemstvo
- Bankarska garancija
- Mjenica
- Polisa osiguranja
- Osiguranje plasmana banke
- Administrativna zabrana
- Ostala obezbeđenja

Prije nego što Banka prihvati hipoteku/fiduciju kao sredstvo obezbeđenja plasmana Banka obezbeđuje stručnu i nezavisnu procjenu vrijednosti od strane ovlašćenog procjenitelja prihvatljivog za Banku, izabranog od strane Komisije Banke. Procjena vrijednosti hipoteke treba da predstavlja cijenu koju prodavac može u razumnim granicama očekivati da postigne na slobodnom tržištu, ukoliko raspolaze razumnim vremenskim rokom za prodaju. Banka teži pribavljanju na stambenim nepokretnostima kao sredstvu obezbeđenja plasmana koje ispunjavaju uslove podobnosti navedenih u Metodologiji za obračun kapitalnih zahteva za kreditni rizik – regulatorni pristup.

Kao sredstvo obezbeđenja Banka može da ugovori zalogu. Pomoću zaloge, Banka je ovlašćena da naplati svoja potražvanja iz pokretne imovine, hartije od vrednosti, dobara ili drugih predmeta zaloge ukoliko dužnik ne izmiri svoje finansijske obaveze o roku. Kada su hartije od vrednosti predmet zaloge, Banka teži ispunjenju uslova podobnosti navedenih u Metodologiji za obračun kapitalnih zahteva za kreditni rizik – regulatorni pristup.

U svim slučajevima kada se kao sredstvo obezbeđenja nudi garancija ili kontragarancija druge poslovne banke, analizu mora izvršiti Sektor upravljanja rizicima na zahtjev

organizacionog dijela koji analizira zahtjev privrijednog subjekta. Banka teži da pribavi garancije i kontragarancije sledećih karakteristika:

- garancije Republike Crne Gore, međunarodnih razvojnih banaka i država kreditnog kvaliteta 3 ili bolji procjenjenog od strane agencija za kreditiranje izvoza potpisnica sporazuma OECD-a, kao i banaka sa sedištem u navednim državama,. Takođe, Banka prihvata garancije izdate od strane jedinica lokalne samouprave iz Republike Crne Gore.
- datum dospeća garancije nije raniji od dospeća plasmana;
- garancija je u istoj valuti kao i plasman.

Banka ugovara depozit, kao instrument obezbeđenja. Takođe, depozit može biti položen od glavnog dužnika ili jemca uz ovlašćenje Banci da sa istim može raspolagati za slučaj docnje ili neisplate glavnog duga, aktiviranja garancije i sl. Banka teži da pribavi depozite sledećih karakteristika kao sredstva obezbeđenja :

- datum dospeća depozita nije raniji od datuma dospeća plasmana;
- depozit je u istoj valuti kao i plasman;

Banka ugovara jemstvo drugog lica, kao instrument obezbeđenja. Banka vrši sveobuhvatnu kreditnu analizu kvantitativnih i kvalitativnih faktora na isti način kao i pri analizi dužnika, uključujući i utvrđivanje internog rejtinga jemca. Banka teži ispunjenju uslova podobnosti navedenih u Metodologiji za obračun kapitalnih zahteva za kreditni rizik – regulatorni pristup, kao i ispunjenju karakteristika navedenih za garancije.

Zaloga na HoV može biti priznata kao finansijski kolateral, ukoliko su ispunjeni sljedeći uslovi:

- između dužnika i finansijskog instrumenta postoji niska korelacija, u smislu da:
 - kreditna sposobnost dužnika i vrijednost kolaterala nijesu materijalno pozitivno korelisani,
 - finansijski instrument nije dužnička hartija od vrijednosti dužnika ili lica koje sa dužnikom čine grupu povezanih lica;
- postoji pravna sigurnost realizacije kolateralala, u smislu da:
 - banka može ispuniti sve ugovorne i zakonske obaveze i preduzeti sve potrebne aktivnosti u cilju obezbjeđenja sprovodivosti ugovora o kolateralu po propisima koji se primjenjuju na takve ugovore,
 - banka je obezbijedila pravno mišljenje kojim se potvrđuje sprovodivost ugovora o kolateralu u svim relevantnim pravnim sistemima u kojima posluje i preduzima sve potrebne aktivnosti kako bi se obezbijedila kontinuirana sprovodivost tih ugovora;
 - banka zadovoljava sljedeće operativne uslove:
 - ugovori o kolateralu su na odgovarajući način dokumentovani, uključujući i jasne procedure za pravovremenu realizaciju kolateralala,

- banka je uspostavila adekvatne procedure i procese za kontrolu svih rizika koji proizilaze iz korišćenja kolateralala, uključujući i rizike primjenljivosti i smanjene primjenljivosti kreditne zaštite, rizike vrijednovanja, rizike povezane sa prestankom kreditne zaštite i rizike koncentracije koji proizilaze iz korišćenja kolateralala,
- banka je usvojila akte kojima je definisala vrste i iznose prihvatljivih kolateralala,
- banka je utvrdila tržišnu vrijednost kolateralala i usklađuje je sa tržišnom vrijednošću minimalno svaka tri mjeseca, odnosno češće ukoliko raspolaže informacijama koje upućuju na značajno smanjenje tržišne vrijednosti kolateralala,
- za kolateral u posjedu trećeg lica banka preduzima odgovarajuće aktivnosti koje obezbjeđuju da to lice odvojeno evidentira taj kolateral od sopstvene imovine.

Banka koristi kao obezbjeđenje polisu osiguranja pokretne i nepokretne imovine kod osiguravajućeg društva. Polisa osiguranja se koristi kao dodatno obezbjeđenje u slučaju uspostavljanja založnih prava na pokretnim i nepokretnim stvarima u korist Banke;

Kao obavezan instrument obezbjeđenja Banka ugovara mjenice;

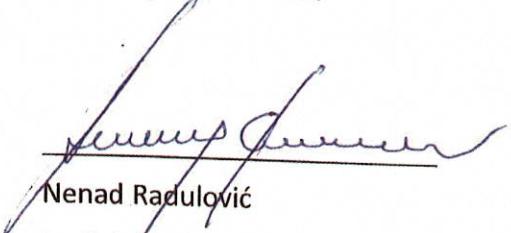
Pored pomenutih instrumenata obezbjeđenja, Banka može ugavarati i ostale instrumente (avale i garancije drugih poslovnih banaka, korporativne garancije, cesije potraživanja radi naplate i slično) primenjujući dobru poslovnu praksu.

U nastavku slijedi pregled procijenjene vrijednosti hipoteke, fiducije i zaloge koje su date kao kolaterali po osnovu plasmana stanovništvu i privredi.

Struktura sredstava obezbjeđenja

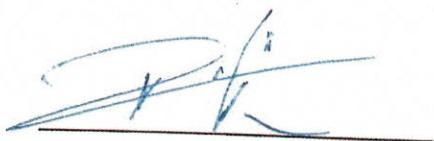
<i>Tip kolateralala</i>	<i>31.12.2017</i>			<i>Stepen pokrića</i>
	<i>Privreda</i>	<i>Stanovništvo</i>	<i>Ukupno</i>	
Hipoteke	149,652	82,391	232,043	221.5%
<i>Poslovna</i>	66,587	11,983	78,570	75.0%
<i>Stambena</i>	66,507	65,590	132,097	126.1%
<i>Zemljište</i>	16,558	4,818	21,376	20.4%
Zaloga	6,506	568	7,075	6.8%
Depoziti	3,792	1,919	5,711	5.5%
Total	159,950	84,878	244,828	233.7%

Prijedlog autorizovali:

Nenad Radulović

Izvršni direktor za upravljanje rizicima, finansijama, likvidnošću i IT

dr Vinko Nikić

Glavni izvršni direktor

